

HELSINGIN KAUPUNGIN LIIKENNELAITOS

LIIKENNEHENKILÖKUNNAN
OHJESÄÄNTÖJÄ

VÄLIAIKAINEN LAITOS 13. 12. 1952.

HELSINKI 1953

Helsingin kaupungin Liikennelaitos

LIIKENNEHENKILÖKUNNAN OHJESÄÄNTÖJÄ

Välitkainen laitos 31.12.1952

Helsinki 1953

Tähän kappaleeseen painoonmenopäivän 31.12.1952
jälkeen tehdyt lisäykset tai muutokset:

Tämä ohjesääntö kuitataan saadessa ja on virasta erotessa palautettava ylitarkastajalle.

Helsingin Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön johtokunnan päätöksellä v. 1928 osittain tarkistettut rahastajien ja kuljettajien ohjesäännöt, Maistraatin 26.11.1900, 9.8.1913 ja 14.2.1920 vahvistamat raitioliikenteessä noudatettavat järjestyssäännöt sekä Maaherran 11.3.1901 vahvistamat määräykset ovat tapahtuneen kehityksen sekä laitoksen ja sen henkilökunnan aseman muuttumisen takia monin kohdin vanhentuneet. Vaikka niitä ei ole muodollisesti muutettu, on katsottava niiden menettäneen tehonsa, milloin ylemmänasteiset säännökset ovat muuttaneet noudatettavaa menettelyä tai milloin käytäntö, useimmiten liikennelaitoksen sisäisten virkamääräysten tms. tarkemmin ja ajan tarpeita vastaavasti säatelemänä, on vakiinnuttanut sen. Vanhan määräyskokoelman käyttäminen opetuksessa on sen vuoksi osoittautunut vaikeaksi ja oppilaita hämääntyttäväksi. Kun uusien, ajan tarpeita vastaavien, täydellisten ohjesääntöjen laatiminen kyllin nopeasti ei - mm. laitoksen yritysmuotoa koskevan kysymyksen ollessa ratkaisematta - ole nyt mahdollista, on päätetty julkaista vanhoista ohjesäännöistä väliaikainen laitos. Muodollisesti vielä voimassaolevia säännöksiä ei siinä ole sinänsä muutettu, mutta kieliasua on parannettu ja selvästi vanhentuneet kohdat on jätetty painattamatta, korvaten ne viivoilla (- - -). Huomautuksissa on joko viitattu kulloinkin tarkoitettussa asiassa nykyisin noudatettaviin määräyksiin tai selostettu nykyistä, vakiintunutta käytäntöä. Täten on väliaikainen laitos niiltä osin, joilta vanhat säännökset ovat menettäneet tosiasiallisen merkityksensä, tavallaan vain hakemisto, jonka avulla lukija löytää

äskettäin julkaistusta liikenneosaston virkamääräysten valikoimasta tai muista lähteistä nykyisin noudatettavat määräykset. *Tulkintavaikeuksien varalta huomautettakoon, että tätä väliaikaista laitosta ei ole katsottava virallisesti vahvistetuksi eikä sillä siis ole itsenäistä lainvoimaa, vaan on se ainoastaan koulutuksen ja käytännön tarpeita palveleva epävirallinen yritys saada järjestystä ja selvyyttä siihen, mitä eri aikoina annettuja säännöksiä missäkin asiassa nykyisin on noudatettava.*

Julkaisun on toimittanut apulaisliikennepäällikkö R. Gustafsson.

Toivon, että tämä julkaisu - mainitun määräysvalikoiman rinnalla - edellä selostettujen syiden aiheuttamista puutteista huolimatta voi osaltaan auttaa sekä vanhaa että uutta liikennehenkilökuntaa oppimaan, muistamaan ja noudattamaan, mitä turvallisuuden, sujuvuuden, järjestyksen ja oikeudenmukaisuuden vuoksi on tarpeen.

Helsingissä, joulukuun 31 p:nä 1952

Liikennepäällikkö:

Reino Castrén.

HELSINGIN SÄHKÖRAITIOTEIDEN KÄYTTÄMISESSÄ NOUDATETTAVIA MÄÄRÄYKSIA.

Uudenmaan läänin kuvernöörin vahvistamat maaliskuun 11 päivänä 1901.

1 §.

Raitiovaunuun ei päästetä henkilöjä, jotka ovat nähtävästi päihtyneitä tai jotka epäsiistillä puvalaan, ilkeällä löyhkällä taikka muusta semmoisesta syystä voivat tuottaa ikävyyksiä tai haittaa matkustajille.

Raitiovaunuun ei saa ottaa mukaan koiria, ei myöskään tavaraa, josta tilavuutensa tai laatunsa vuoksi voi olla hankaluutta.

Tupakoiminen tai sylkeminen umpinaisessa vaunussa ei ole sallittu.

2 §.

Vastoin konduktöörin kieltoa älköön kukaan astuko raitiovaunuun älköönkään siihen asettuko; ja pitää matkustajan hänen käskystään heti poistua vaunusta tai jostakin sen osasta, ollen kuitenkin se, joka arvelee konduktöörin menneen toimivaltansa ulkopuolelle, oikeutettu ilmoittamaan asianlaidan raitiotien omistajalle tai poliisiviranomaiselle tutkimuksen toimitamista tai syytteen tekemistä varten.

3 §.

Matkustaja on velvollinen suorittamaan matkasta määrätyn maksun sillä tavoin kuin vaunussa olevassa julkipanosssa on siitä ilmoitettu.

4 §.

Matkustaja ei saa puhutella virantoimituksessa olevaa vaununkuljettajaa.

Matkustajan on niinikään kielletty antamasta lähtö-
tahi pysähdysmerkkiä tahi koskemasta vaunun ohjaus-
laitteisiin.

5 §.

Raitiovaunun lähestyessä, annettiinpa siitä merkki
tahi ei, pitää yleisön heti poistua raiteelta, ja on
erittäinkin ajaen ja ratsain kulkevien väistytävä
niin paljon, että raitiovaunu voi esteettömästi pääs-
tä kulkemaan.

Tavaraa tahi muita estäviä esineitä ei saa sijoit-
taa raiteelle eikä lähemmäksi kuin metrin päähän sii-
tä.

6 §.

Jos jotakin mitä tässä edellä on säädetty rikotaan
tahi laiminlyödään, tuomitkoon maistraatti hairahtu-
neen enintään viidenkymmenen markan sakkoon, ellei
hairahduksesta yleisen lain mukaan seuraa rangaistus-
ta.

Valitus raitiotienomistajaa tahi sen palveluskun-
taa vastaan tehtäköön joko poliisiasemalla tahi viran-
toimituksessa olevalle poliisimiehelle; ja ryhtyy po-
liisiviranomainen tämän johdosta asianmukaiseen toi-
menpiteeseen ilman että valittajaa sittemmin vaivataan
saapuville tulemaan, paitsi kun se katsotaan välttä-
mättömän tarpeelliseksi.

HELSINGIN SÄHKÖRAITIOTEIDEN LIIKENTEESSÄ NOUDA- TETTAVAT JÄRJESTYSSÄÄNNÖT.

Maistraatin vahvistamat marraskuun 26 päivänä 1900 muutoksi-
neen elokuun 9 päivästä 1913, helmikuun 14 päivästä 1920 ja
toukokuun 11 päivästä 1933.

1 luku.

Liikennepalvelijastosta.

1 §.

Raitiovaunun konduktööriksi, kuljettajaksi tahi
jarrumieheksi otettakoon ainoastaan hyvämaineinen,
luotettava, raitis ja muuten tarkoitukseen sopiva,
18 vuotta täyttänyt henkilö.

Vaununkuljettajain ja jarrumiesten pitää myös olla
täysin perehtyneet ja harjaantuneet sekä raitiovaunun
käyntiinpano- ja ohjauskoneiston että myös vaunuun
kuuluvain jarru- ja merkinantolaitteiden käyttämiseen,
älkөөnkä kenenkään sallittako toimia vaununkuljettaja-
na eikä jarruttajana, ennenkuin pätevän henkilön täs-
tä seikasta hänelle antama todistus on poliisiviran-
omaiselle näytetty.

2 §.

Konduktöörin, vaununkuljettajain ja jarrumiesten
virantoimituksesta on pidettävä sellaista kirjaa, et-
tä siitä saa varman tiedon, kutka heistä kulloinkin
ovat olleet itsekussakin raitiovaunussa virantoimituk-
sessa. Tämä virantoimituslista on vaadittaessa pidet-
tävä poliisiviranomaisen saatavana.

3 §.

Raitiotiepalvelijaston on virantoimituksessa käy-
tettävä maistraatin hyväksymää, siroa ja siistiä vir-

kapukua, ja pitää konduktööreillä, kuljettajilla ja jarrumiehillä pähkineessä, kauluksessa tahi muussa näkyvässä paikassa olla heille annettu numero.

4 §.

Vaununpalvelijaston pitää virantoimituksessa noudattaa hyvää käytöstä sekä kohdella yleisöä kohteliaasti ja sävyisästi. Tupakoiminen virantoimituksessa on heiltä kielletty.

5 §.

Vaununkuljettajat ja jarrumiehet ovat velvolliset kohdistamaan kaiken huomionsa yksinomaan vaunun ohjaukseen, ja on heitä tähän nähden ankarasti kielletty antautumasta tarpeettomaan keskusteluun kenenkään kanssa.

6 §.

Vaununkuljettaja ei ole vastuunalainen ainoastaan siitä, että alempana mainittua kulkunopeutta ei ylitetä, vaan myös siitä, että vaunun ohjaus, johon nähden hänen pitää noudattaa asianmukaista varovaisuutta, toimitetaan tarkasti tässä alempana annettujen määräysten mukaisesti¹⁾ ja on kuljettajan sentähden kielletty tällöin sallimasta sivullisten koskettaa tahi hoitaa vaunun ohjauslaitteita; minkään syyn varjolla virantoimitusaikana poistumasta paikaltaan tahi vaunun seistessä konduktöörin luvatta poistumasta vaunusta, jossa tapauksessa konduktööri on velvollinen itse jäämään vaunuun katsoakseen, ettei kukaan sivullinen saa tilaisuutta kosketella vaunun ohjauslaitteita.

Jarrumiehestä, joka saa palvella ainoastaan kytkeytyssä vaunussa, on soveltuvilta kohdin voimassa mitä edellä on sanottu.

7 §.

Hälyytyskellolla on kuljettajan aina annettava merkki:

1. ennenkuin vaunu sivuuttaa kadunkulmauksen tahi poikkikadun, vähintään kymmenen metrin päässä kulmauksesta tahi kadunristeyksestä; niin myös

2. kun henkilöitä, eläimiä tahi esineitä on vaunun tiellä sekä muissa tiloissa, kun se on tarpeen tapaturman, yhteentörmäyksen tahi muun haitan ehkäisemiseksi.

1) Vrt. lp.pvk. N:o 43/1952 kohtaan I.

Huonosti valaistuilla paikoilla kulkiessa sekä saakean sumun tahi lumituiskun vallitessa pitää merkkikellon soida alinoma.

8 §.

Hälyytyskellolla ei ole merkkiä annettava muissa kuin 7 §:ssä mainituissa tapauksissa.

Hälytysmerkin pitää olla lyhyt älköönkä sitä ilman erityistä aihetta uudistettako.

9 §.

Raitioteiden aikataulut on laadittava ottamalla huomioon ettei keskinopeus ole suurempi kuin 300 m. minutissa (18 kilometriä tunnissa) ja että ylin sallittu ajonopeus ei missään tapauksessa ole suurempi kuin 583,3 m. minutissa (35 kilometriä tunnissa), kuitenkin siten että kulkunopeutta allamainituissa tapauksissa vähennetään siinä määrin, että vaunu voidaan käsijarrulla pysäyttää yhden vaununmitan matkalla, nim.:

- 1) rataosilla, joilla vallitsee vilkas liikenne;
- 2) kaarteissa niin kadunkulmauksissa kuin myöskin avoimella radalla;
- 3) kadunristeyksissä;
- 4) kulkusuunnan poikki käyvän raiteen kohdalla; sekä
- 5) kun raiteella on ihmisiä, eläimiä tai jokin muu liikenne-este.

10 §.

Raitiovaunu on ehdottomasti seisautettava:

1. kun avuton henkilö tahi lapsi, joka ei kykene itseään hoitamaan, on sen tiellä;
2. kun yhteentörmäys tahi muu onnettomuus olisi välttämätön;
3. liikkeellä olevan palomiehistön lähestyessä; sekä
4. kun pysähdysmerkki on annettu.

11 §.

Konduktöörin asiana on järjestyksen pito¹⁾ ja päällikkyuden hoitaminen vaunussa, johon nähden hänen on tarpeellista tarkkaavaisuutta noudattaen sovelletettava tämän ohjesäännön määräyksiä liikenteeseen. Konduktöörin on sen ohessa velvollisuus erittäin katsoa:

1) Kts. lp.pvk. N:o 43/1952 kohtaa I.

1. että vaunun palveluskunta asianmukaisesti täyttää velvollisuutensa;

2. ettei matkustajia saa asettua vaunuun vahvistettua lukumäärää enempää; 2)

3. etteivät yksityiset matkustajat tavalla tai toisella saa estämättä loukata matkatoveriensa oikeutta;

4. että niin taulu, joka osoittaa että vaunun kaikki paikat ovat täynnä, kuin vaunun kulkusuuntaa osoitava nimikilpikin kunnollisesti ja ajoissa pannaan paikalleen ja poistetaan; sekä

5. että matkustajat eivät nouse vaunuun ja poistu vaunusta muulla tavoin kuin mitä tästä on säädetty, ja pitää konduktöörin, kun se haitatta voi käydä päinssä, siinä olla erittäinkin naisille, lapsille ja vanhoille tahi voimattomille henkilöille avullisena.

Konduktöörin on annettava kuljettajalle merkki, milloin vaunun saa panna liikkeeseen, mikä matkustajain vaunuun noustessa ja siitä poistuessa päteasemalla, vaihteessa ja pysäkillä ei saa tapahtua, ennenkuin tuleva matkustaja on vaunuun astunut tahi poistuva molemmiin jaloin koskettanut maahan.

Kohta päteasemalle tultua pitää konduktöörin tarkastaa, ovatko matkustajat unohtaneet vaunuun jotakin kapineita, ja on tavatut kapineet kohta palautettavat omistajalle tahi, ellei se siinä tilaisuudessa voi käydä päinsä, jätettävä lähemmälle poliisiasemalle tahi raitiotieyhtiön konttoriin, mistä ne on viimeistään seuraavana päivänä toimitettava poliisille. 3).

Jos matkustaja rikkoo tämän ohjesäännön määräystä eikä ota konduktöörin siitä antamasta huomautuksesta ojentuaksensa, tai jos hän muuten käyttäytyy sopimattomasti, pitää konduktöörin käskä sellaisen matkustajan poistua vaunusta; ellei käskyä totella, tulee konduktöörin virka-apua saadakseen ilmoittaa asiasta ensiksi tavattavalle poliisimiehelle.

2 luku.

Liikkuvasta kalustosta.

12 §.

Raitiovaunu pitää, ennenkuin sitä saa liikenteeseen käyttää, lujuuteen ja rakenteeseen sekä ohjauskoneistoon nähden olla kaupungin sähkötekniikon katsastama; sama koskee vaunua, johon on tehty muutoksia tai joka on perinpohjin korjattu.

2) Kts. lp.pvk. N:o 43/1952 kohtaa II.

3) " " " 61/1951.

Maistraatin antama todistus että vaunu on liikennettä varten hyväksytty, pitää olla näkyvällä paikalla julkipantuna kussakin vaunussa.

13 §.

Raitiovaunu on aina pidettävä siistinä ja puhtaana sekä muuten kunnossa. Paitsi vaunun käyttöä ja ohjausta varten tarpeellisia laitteita pitää kussakin vaunussa olla:

1. hälytyskello kuljettajaa varten;

2. merkinantokello, jolla konduktööri sekä paikaltaan että vaunun sisästä voi antaa tarpeellisia merkkejä vaununkuljettajalle tahi jarrumiehelle;

3. vaunun etupäässä valkea lyhty, jonka valo on niin voimakas, että se pimeässä kirkkaasti valaisee raiteen vähintään 10 metrin pituudelta vaunun edestä;

4. vaunun takapäässä, päivällä punaiseksi maalattua laatta, vähintään 25 sm läpimitaten, sekä pimeän tultua punaisella valolla palava lyhty osottamassa vaunun kulkusuuntaa tahi, kun useampia vaunuja on yhteenkytkettyinä, junan loppupäästä;

5. taulu, jossa selvin, vähintään 10 sm korkuisin kirjaimin luetaan "Täynnä" ja joka taulu kohta, kun vaunun kaikki sijat ovat täynnä, on pantava helposti näkyvään paikkaan;

6. vaunun ulkokylkiin asetetut, helposti ja selvästi nähtävät nimikilvet, joissa vähintään 15 sm korkuisin kirjaimin mainitaan vaunun liikennelinja ja numero;

7. näkyvillä paikoilla vaunun sisässä tiedonannot sekä vaunun kulkulinjasta että sen varrella olevista pysäkeistä, niinmyös ilmoitus vahvistetusta matkustajamaksusta ja sen suoritustavasta sekä montako matkustajaa vaunu saa kuljettaa ja miten näiden pitää jakautua vaunun eri osien kesken; sekä

8. julkipano, joka sisältää otteita tästä ohjesäännöstä niiltä kohdin, mitkä maistraatti on sitä varten määrännyt.

Kaikki edellä mainitut julkipanot ovat laadittavat sekä suomen että ruotsin kielellä.

3 luku.

Liikenteestä.

14 §.

Pimeän tultua on raitiovaunun sisus ja sillat pidettävä riittävästi valaistuina. Niinikään on täl-

löin kaikki säädetyt lyhdyt pidettävä sytytettynä. Ovien ja ikkunain pitää sulkeutua hyvin eikä niihin saa käyttää himmeäksi tahkottua eikä värjättyä lasia.

15 §.

Sitä vuorokaudenaikaa, jona raitiotieliikenne pitää maistraatin vahvistaman vuorolistan mukaan olla käynnissä, ei saa supistaa eikä myöskään samassa vuorolistassa määrättyjä lähtöaikoja muuttaa, ellei luononeste tahi muut pakottavat asianhaarat sitä aiheuta. Kustakin tuntia pitemmästä liikenteen keskeytyksestä annetaan tieto poliisiviranomaiselle. Liikenteessä noudatettavaksi vahvistettua taksaa ei myöskään saa ylittää.

16 §.

Poliisiviranomaisen raitiovaunua tahi jotakin sen osaa varten vahvistamaa matkustajalukua ei saa ylittää 1).

Virkapukuisilla poliisimiehillä on oikeus maksutomaan matkaan käyttää enintään 2 joutilasta sijaa osakeyhtiön raitiovaunujen etumaisella vaunusillalla.

17 §.

Kussakin moottorivaunussa pitää olla virantoimituksessa vaununkuljettaja ja konduktööri, kytkyvaunussa jarrumies ja konduktööri. Jos kytkyvaunuun on asetettu sen laatuinen jarrulaitos, että käy jarruttaminen kumpaiselta vaununsillalta tahansa, tarvitaan vaunua liikenteessä käyttäessä ainoastaan konduktööri. Sama on myös laita yhtäjaksoisesti tehoavalla, itse toimivalla jarrulla varustetun kytkyvaunun.

18 §.

Vaunua älköön pantako liikkeelle peräytyvään suuntaan (peräytettävä), niin että vaununkuljettaja tulee olemaan takimaisella vaununsillalla, ellei etumaisella vaununsillalla ole konduktööriä johtamassa vaunun ohjausta, joka silloin on toimitettava erittäin hiljaisella vauhdilla.

Vaununoven ja toisen vaununsillanoven välinen paikka on varattu konduktöörille. Vaununsillan toinen ovi on pidettävä suljettuna, niin että matkustajat nousevat vaunuun ja poistuvat siitä ainoastaan ensimmäini-

1) Toistaiseksi sallittu ylikuormitus, kts. lp.pvk. N:o 43/1952.

tusta ovesta. Etumaiselle vaununsillalle noustaán ainoastaan suoraan kadulta.

19 §.

Matkustajain päästämiseksi vaunuun ja siitä pois on raitiovaunu pysähdytettävä pääteasemalla, vaihteessa ja pysäkillä.

20 §.

Kahden peräkkäin kulkevan vaunun tahi vaunujunan välille on aina jätettävä niin pitkä välimatka, että viimeisen vaunun tahi junan kuljettaja joka tapauksessa aivan varmasti voi pysähdyttää vaununsa törmäämättä edellä kulkevaan vaunuun tahi junaan.

21 §.

Kuhunkin vaunuun on aivan pyöräin eteen sijoitettava suojusverho, jonka ja kiskojen välimatka ei saa olla 10 sm suurempi, ellei se ole välttämätöntä lumen tahi jään tähden, jossa tapauksessa verho ei saa olla 5 sm enempää ajotiestä koholla.

Suojusverhon ja vaunun päitten välillä ei vaunun kuormittamattomana ollessa saa mitään esinettä riippua alempana kuin 36 sm:n päässä kiskosta.

22 §.

Näiden määräysten noudattamisen valvomiseksi voi poliisiviranomainen niin usein kuin tarpeelliseksi näkee katsastuttaa yhtiön sekä liikkuvan että muun kaluston; teknillisessä suhteessa valvoo raitiovaunuliikennettä etusijassa kaupungin sähkötekniikko, jonka myös tulee tarpeen vaatiessa antaa poliisille apuaan viimeksimainituksessa kohden.

4 luku.

Edesvastauksesta näiden järjestyssääntöjen rikkomisesta.

23 §.

Jos jotakin näiden järjestyssääntöjen määräyksiä rikotaan tahi jätetään täyttämättä, tuomittokoon maistraatti hairahtuneen enintään viidenkymmenen markan sakkoon, ellei hairahduksesta ole säädetty rangaistusta yleisessä laissa.

Valituksen raitiovaunun omistajaa tahi sen palveli-

jastoa vastaan saa tehdä joko poliisi-asemalla tahi virantoimituksessa olevalle poliisimiehelle; ja ryhtyy poliisiviranomainen sen johdosta asianmukaiseen toimenpiteeseen ilman että valittajaa sittemmin vaivataan tulemaan saapuville, paitsi kun se havaitaan välttämättömän tarpeelliseksi.

SISÄLLYSLUETTELOT.

Rahastajan ohjesääntö.

1. Velvollisuuksia päällystää kohtaan.
2. Tervehtiminen.
3. Asunto.
4. Virkapuvun hoitaminen.
5. Virkaa koskevat määräykset.
6. Yleisiä velvollisuuksia.
7. Vaunun vastaanottaminen. Sairaus. Myöhästyminen virantoimituksesta. Vaihto.
8. Työvuoron vaihto. Virkaloma.
9. Tupakanpoltto.
10. Vaunun puhdistaminen ja ilmanvaihto.
11. Rahastajan paikka.
12. Pysäkit.
13. Paikkojen osoittaminen.
14. Maksun periminen.
15. Rahan vaihtaminen. Vaihtokassa.
16. Vapaamatkustajat.
17. Liput.
18. Matkatavarat.
19. Vaunuihin unohdetut esineet.
20. Järjestyssääntöjä matkustajia varten.
21. Matkustajista, jotka rikkovat ohjesääntöjä vastaan.
22. Merkit.
23. Sähkövalaistus.
24. Sähkölämmitys.
25. Perävaunun käyttäminen.
26. Yhteenajot.
27. Virantoimitus päätöpysäkeillä. Vaunun valvonta.
28. Liikennehäiriöt.
29. Vaunun vahingoittaminen.
30. Tapaturmat.
31. Palokunta.
32. Rangaistusmääräyksiä.

Rattiovaununkuljettajan ohjesääntö.

1. Velvollisuuksia päällystää kohtaan.
2. Tervehtiminen.
3. Asunto.
4. Virkapuvun hoitaminen.
5. Virkaa koskevat määräykset.
6. Tupakanpoltto.
7. Työvuoron vaihto. Virkaloma.
8. Yleiset velvollisuudet. Sairaus. Myöhästyminen virantoimituksesta. Vaihto.
9. Aikataulut. Kello.
10. Vaunun vahingoittaminen.
11. Palokunta ja sotilasrivistöt.
12. Vaunun kuntoonpaneminen.
13. Vaunun liikkeellepaneminen ja virran yhdistäminen.
14. Ajaminen.
15. Merkit.
16. Virran katkaiseminen.
17. Ajonopeus ja sen säännösteleminen.
18. Ajaminen vaihteiden kohdalla, kadunristeyksissä ym.
19. Vastamäet ja kaarteet.
20. Pysäkit.
21. Jarrut.
22. Ilma- ja käsijarru.
23. Sähköjarrut.
24. Jarrujen käyttäminen.
25. Häätäjarrutus.
26. Hiekoittaminen.
27. Hiekoituslaitteet.
28. Vaunujen etäisyys toisistaan.
29. Menettely liikennehäiriöiden sattuessa.
30. Toisen vaunun sivuuttaminen ja ajaminen toisten raitioiden yli.
31. Virroittaja.
32. Peruuttaminen.
33. Sulakkeet.
34. Viallisen vaunun kuljettaminen halliin.
35. Päävirran katkaisijat.
36. Menettely ilmajohdon ollessa virraton.
37. Moottoreiden viat.
38. Vaunun muut viat.
39. Lämmityslaitteet.
40. Kiskoilta suistuminen.
41. Olo päätepysäkillä.
42. Tulo vaunuhalliin.
43. Rangaistusmääräyksiä.

Autonkuljettajan ohjesääntö.

1. Velvollisuuksia päällystää kohtaan.
2. Tervehtiminen.
3. Asunto.
4. Virkapuvun hoitaminen.
5. Virkaa koskevat määräykset.
6. Tupakanpoltto.
7. Työvuoron vaihto. Virkaloma.
8. Yleiset velvollisuudet. Sairaus. Myöhästyminen virantoimituksesta. Vaihto.
9. Aikataulut. Kello.
10. Vaunun vahingoittaminen.
11. Vaunun vastaanottaminen.
12. Ajaminen.
13. Merkit.
14. Ajonopeus.
15. Ajaminen kadun risteyksissä ym.
16. Pysäkit.
17. Jarrujen käyttäminen.
18. Yhteenajo.
19. Liikenteen keskeytykset.
20. Olo päätepysäkillä.
21. Tulo vaunuhalliin.
22. Rangaistusmääräyksiä.

OHJESÄÄNTÖJÄ JA MÄÄRÄYKSIÄ Helsingin kaupungin Liikennelaitoksen rahastajille.

(Lyhennys: R.O.)

Paitsi maistraatin sähköraitioliikennettä varten antamia järjestyssääntöjä tulee rahastajan¹⁾ tarkoin noudattaa seuraavia erikoismääräyksiä.

1 §.

*Velvollisuuksia päällystödä kohtaan.*²⁾

1. Rahastaja on välittömästi toimitusjohtajan, liikennepäällikön, insinöörien, liikennemestarin, ajomestarin, ylitarkastajan ja tarkastajien³⁾ - - - alainen.

2. Rahastajan tulee ehdottomasti täyttää kaikki päällystön⁴⁾ ja esimiesten antamat määräykset ja ohjeet; aina, sekä virantoimituksessa että sen ulkopuolella, käyttäytyä raittiina, siistinä, moitteettomasti ja henkilökunnalle sopivalla tavalla⁵⁾ sekä esiintyä kohteliaasti ja avuliasesti yleisöä, päällystödä ja tovereita kohtaan.

- 1) Tässä painoksessa on "konduktööri"-sanana käytetty sanaa "rahastaja".
- 2) Vastaavat määräykset koskevat myös kuljettajia.
- 3) Nykyään lisäksi apulaisliikennepäällikön, linjaliikenteen esimiehen, apulaisliikennemestarin ja apulaisajomestarien alainen. Tarkastajien tilapäiset tehtävät, kts. lp.pvk. N:o 153/1952
- 4) Liikennepäällystön virkamerkki ja -lakki, Kts. lp.pvk. N:o 79/1952. Vt. lipputarkastajien virkapuku, Kts. lp.pvk. N:o 116/1952.
- 5) Käyttäytyminen henkilökunnan vaunulla matkustettaessa, kts. pvk. N:o 17/1937 sekä lp.pvk:ja N:o 8 ja 147/1952.

2 §.

*Tervehtiminen.*¹⁾

1. Virkapukuun puetun rahastajan tulee tervehtiä sotilaalliseen tapaan²⁾.

3 §.

*Asunto.*¹⁾

1. Rahastajan tulee ilmoittaa asunto-osoitteensa konttoriin ja, muuttaessaan asuntoa,³⁾ heti tehdä siitä samoin kirjallinen ilmoitus.

4 §.

*Virkapuvun - - - hoitaminen.*¹⁾

1. Rahastajan tulee pitää itsensä, pukunsa⁴⁾ sekä virkapukuun kuuluvat esineet siistinä ja hyvässä kunnossa, jottei epäedullinen arvostelu yksilöstä kohdistuisi koko henkilökuntaan.

2. Virantoimituksen ulkopuolella ei virkapukua saa käyttää. Virkapuku, samoin kuin kaikki siihen kuuluvat osat, on rahastajan toimesta korjattava⁵⁾, jos siihen ilmaantuu pienempiä vikoja.

3. Rahastajan erotessa toimestaan on virkapuku jätettävä takaisin puhdistettuna ja ehjänä.

5 §.

*Virkaa koskevat määräykset.*¹⁾

1. Rahastajan tulee tarkoin tuntea virkaansa koskevat määräykset⁶⁾ sekä maistraatin vahvistamat järjestyssäännöt⁷⁾.

- 1) Vastaava määräys koskee myös kuljettajia.
- 2) Rahastajien tervehtiminen, kts. pvk. N:o 79/1941, N:o 103/1942 ja N:o 66/1948.
- 3) Samoin on ilmoitettava myös nimenmuutoksesta.
- 4) Virkapuvun hoitaminen, kts. pvk. N:o 33/1934. Pukeutumises-ta, kts. lp.pvk. N:o 88/1950.
- 5) Kuosia, pituutta jne. ei saa muuttaa; suuremmat korjaukset (m.m. paikkaukset) suoritetaan vaatehtimossa.
- 6) Liikennepäällikön päiväkäsky, kts. pvk. N:o 73/1949 ja lp.pvk. N:o 4/1950. Liikenneosaston määräysvalikoima, kts. lp.pvk. N:o 26/1952.
- 7) Palvelus- ja palkkanumerot, kts. pvk. N:o 2/1943 ja N:o 98/1946.

2. Sairauden tai virkaloman¹⁾ jälkeen ryhtyessään hoitamaan tointansa on rahastajan heti otettava selvä niistä määräyksistä²⁾, jotka mahdollisesti on annettu hänen poissaollessaan; ja on hän vastuussa onnettomuudesta ja vahingoista, jotka aiheutuvat määräysten noudattamatta jättämisestä. 3), 4), 5), 6)

6 §.

Yleisiä velvollisuuksia.

1. Rahastaja on päällikkö⁷⁾ vaunussa sekä vastuussa siitä, ettei järjestystä rikota sekä että annettuja ohjeita tarkoin noudatetaan. Hänen tulee osoittaa ahkeruutta, huolellisuutta ja valppautta toimessaan sekä esiintyä kohteliaasti ja ystävällisesti, mutta epäroimattä. Jos on syytä muistuttaa matkustajia määräysten noudattamisesta⁸⁾, on huomautus tehtävä kohteliaasti käyttämällä puhuttelusanoja "olkaa hyvä", "varsa god". Yleisöä puhuteltaessa on käsi vietävä lakkiin ja otettava huolellinen asento.

2. Matkustajien kysymyksiin⁹⁾ tulee rahastajan auiliisti vastata sillä kielellä¹⁰⁾ jolla häntä puhutellaan, mutta keskustelua ei hän saa aloittaa taikka antautua tarpeettomaan keskusteluun tai sanakiistaan, vaikkakin häntä puhuteltaisiin epäkohteliaastill)

3. Rahastajan tulee muistaa, että hän ainoastaan

- 1) Koskee kaikkia muitakin poissaoloja.
- 2) Virantoimitusjaon katsominen, kts. pvk. N:o 100/1947; julkipaneminen, kts. lp.pvk. N:o 93/1952.
- 3) Tulen käsittelyssä noudatettavia varovaisuusohjeita, kts. pvk. N:o 3/1949.
- 4) Liikennehenkilökunnan täydennyskurssit, kts. lp.pvk. N:o 31 ja 42/1951.
- 5) Henkilöllisyyden todistaminen palkkaa nostettaessa, kts. pvk. N:o 117/1946 ja lp.pvk. N:o 178/1952.
- 6) Liikennelaitoksen konttorivirka-aika, kts. lp.pvk. N:o 120/1951.
- 7) Päällikkyyden hoitaminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 43/1952
- 8) Virkatiedonannot vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 162/1952.
- 9) Yleisön opastaminen, kts. lp.pvk. N:o 84/1950 ja N:o 130/1950.
- 10) Tarkoittaa yleensä vain kotimaisia kieliä. Kielikurssit, kts. lp.pvk. N:o 6/1950 ja N:o 109/1950.
- 11) Rahastajan käyttäytyminen, kts. pvk. N:o 67/1948; ulkomalaisen kohtelemisen, kts. pvk. N:o 128/1944.

kohteliaalla, mutta samalla varmalla ja arvokkaalla käytöksellä voi saavuttaa yleisön luottamuksen¹⁾.

7 §.

Vaunun vastaanottaminen, sairaus, myöhästytminen virantoimituksesta, vaihto. 2)

1. Rahastajan tulee saapua virantoimitukseen niin hyvissä ajoin³⁾ (aamuisin - - - min. ennen lähtöaikaa), että hän voi tulla vakuutetuksi vaunun ohjesäännön mukaisesta kunnosta, eikä hän saa poistua vaunusta ilman lähimmän saapuvilla olevan esimiehen lupaa.

2. Ottaessaan vastaan vaunun pitää rahastajan tarkastaa, että vaunu on hyvin puhdistettu, että kaikki on järjestyksessä, ikkunalasit kirkkaat, - - - istuimet vapaat pölystä, lattia lakaistu, astuimet vapaasti liasta tai lumesta jne. Sitäpaitsi on hänen tarkastettava, että vaunussa on oikeat linjamerkit (kilvet, lyhtylasit ja numero), että päätykilvet ovat oikein, merkkikellot ja lamput täysin hyvässä kunnossa ja että muut tarvekalut ovat hyvässä järjestyksessä⁴⁾.

3. Havaitessaan jotakin olevan epäkunnossa tai puhdistuksen tapahtuneen puutteellisesti, tulee rahastajan ilmoittaa siitä tarkastajalle, - - -. Todettuaan kaiken olevan kunnossa, - - - antaa rahastaja lähtömerkin kuljettajalle.

4. Umpinaisen vaunun rahastajan tulee ehdottomasti muistaa sulkea vaununovet ennen hallista lähtöä^{5), 6)}.

- 1) Rahastajaharjoittelijoiden ohjaaminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 157/1952.
- 2) Kohdat 5-9 koskevat vastaavasti kuljettajia.
- 3) Työhön saapuminen, kts. pvk. N:o 72/1949 ja lp.pvk. N:o 105/1949. Työvälineiden ottaminen ja palauttaminen, kts. lp.pvk. N:o 118/1950.
- 4) Vaunujen valaistuksen ja kilpien hoitaminen, kts. lp.pvk. N:o 4, N:o 24 ja N:o 132/1951. Linjatunnukset, kts. lp.pvk. N:o 65/1950 ja N:o 112/1950.
- 5) Ovitapaturmien välttäminen, kts. pvk. N:o 93/1943 ja lp.pvk. N:o 137/1952.
- 6) Hallista ajaminen, kts. pvk. N:o 55/1947, N:o 103/1947 ja lp.pvk. N:o 60/1951.

5. Jos rahastaja sairauden takia on estynyt saapumasta virantoimitukseen¹⁾, on tästä viipymättä tehtävä ilmoitus - - - tarkastajalle, ja on sairaus lääkärintodistuksella todistettava 24 tunnin kuluessa.

6. Jos rahastaja sairastuu ollessaan virantoimituksessa¹⁾, on hänen heti toimitettava tästä tieto lähimmälle esimiehelleen, jonka tulee huolehtia rahastajan vaihdosta.

7. Jos rahastaja saapuu virantoimitukseen myöhästyneenä - - -²⁾ - - - Pitemmän ajan poissaolo ilman laillista estettä voi aiheuttaa viran menettämisen - - -²⁾

9. Vaihto virantoimituksessa saa tapahtua ainoastaan määräaikoina ja määrättyillä paikoilla; ja tulee vuorossa olevan³⁾ rahastajan saapua vaihtopaikalle 5 min. ennen määräaikaa⁴⁾.

10. Vaihdon tapahtuessa tulee rahastajan hankkia varmuus siitä, että vaunu on ohjesäännön mukaisessa kunnossa⁵⁾, sekä - - - varmistautua siitä, että kaikki matkustajat ovat suorittaneet maksunsa - - -⁶⁾

8 §.

Työvuoron vaihto.^{7,8)} *Virkaloma.*^{7,9)}

9 §.

*Tupakanpoltto.*⁷⁾

Virkapukuun puettu rahastaja ei saa tupakoida vaunussa eikä sen silloilla¹⁰⁾.

1) Menettely sairastapauksissa, kts. lp.pvk:jä N:o 86/1949, N:o 165/1950 ja 177/1951.

2) Rangaistukset, kts. virkasääntöä.

3) = työhön tulevan.

4) Matkustaminen vuoronvaihtoon ja sieltä pois, kts. pvk:jä N:o 30/1943, 61/1944, 57/1945, 33/1947, 42/1949 ja 66/1949. Virantekovuoroluettelo, kts. lp.pvk. N:o 138/1952.

5) Pihlien unohtamisesta rangaistaan.

6) Varahenkilökunta ja varavaunut, kts. lp.pvk. N:o 105/1952.

7) Vastaavat määräykset koskevat myös kuljettajia.

8) Työvuoron vaihto ja ylimääräinen loma, kts. lp.pvk:jä N:o 107/1951, 130/1951, 7/1952 ja 105/1952 kohta 3.

9) Virkaloma, kts. virkasääntöä.

10) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 8/1952 ja 147/1952.

10 §.

Vaunun puhdistaminen ja ilmanvaihto.

Virantoimituksessa tulee rahastajan parhaan kykynsä mukaan pitää vaunu sisältä puhtaana ja siistinä sekä vapaana tomusta. Kessisin lämpimällä säällä on ilmanvaihtoikkunat¹⁾ ja tarpeen mukaan vaunun takaovi²⁾ (ruotsalaisissa vaunuissa) pidettävä avoinna - - -. Ovet ja ikkunat on suljettava jonkun matkustajan vaa-
tiessa sitä. Etuovi pidetään aina kiinni²⁾. - - -^{3),4)}.

11 §.

Rahastajan paikka.

1. Rahastajan säännönmukainen paikka on - - -⁵⁾.

2. Kun rahastaja osoittaaakseen paikkoja matkustajille, periäkseen maksuja tai muun syyn takia on pakoitettu liikkumaan, tulee hänen mahdollisimman pian asettua jälleen paikalleen. Erittäin tulee hänen ottaa huomioon, että hän on vaunun takaosassa sen saapuessa pysäkillle.⁶⁾ Lähtömerkkiä ei hän - - - saa antaa - - - muualta vaunussa voidakseen olla vakuutettu siitä, että pyrkijät ovat ehtineet nousta vaunuun.

3. Rahastaja ei saa oleskella vaunun etuosassa kauemmin kuin viran virantoimituksen vaatiman ajan, eikä keskustella kuljettajan kanssa vaunun ollessa liikkeessä, eikä myöskään istua⁷⁾ vaunussa - - -.

- - - Pysäkit.⁸⁾

12 §.

1. Vaunu pysähtyy - - - määrätuille pysäkeille⁹⁾ ainoastaan jos matkustajia poistuu vaunusta tai pyrkii siihen - - -

1) Ilmanvaihto, kts. lp.pvk. N:o 112/1951. Siisteydestä, kts. lp.pvk. N:o 147/1952.

2) Tarkoittaa väliseinien ovia vaunuissa, joissa on sellaiset.

3) Vaununovien hoitaminen kylmänä vuodenaikana, kts. pvk. N:o 99/1936.

4) Vaununovien aukijättäminen halliinajon jälkeen, kts. pvk. N:o 1/1948.

5) Nykyään rahastajan istuin tai, ellei sellaista ole, vaunun takaosassa, kts. lp. pvk. N:o 162/1952.

6) Vrt. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohdat 16-23 ja lp.pvk. N:o 162/1952.

7) Rahastajan istumisoikeus vanhoissa vaunuissa, kts. pvk. N:o 18/1949.

8) "Asemien" poistaminen, kts. lp.pvk. N:o 45/1951 ja N:o 65/1952.

9) Kts. Hels. Kaup. liikennejärjestyksen 42 § 1 kohtaa.

2. Pimeään tultua vaunun ollesse valaistuna sekä päivisin, jos ikkunat ovat jäätyneet, on rahastajan hyvissä ajoin ilmoitettava¹⁾ vaunussa olijoille ne - - - pysäkit, joiden nimitykset on otettu erikoisiin tätä tarkoitusta varten jaettuihin vihkosiin.²⁾

3. Ennen vaunun tuloa pysäkillä on rahastajan otettava tarkasti yaarin, haluaako kukaan matkustaja poistua vaunusta.³⁾

4. Jos vaunun matka - - - ennen halliin ajoa⁴⁾ ei enää jatku pääteasemalle saakka, tulee rahastajan vaunuun pyrkiville henkilöille ilmoittaa, minne vaunu menee.

5. Jos perävaunu jätetään pois, on siinä toimivan rahastajan hyvissä ajoin kehoitettava matkustajia siirtymään moottorivaunuun.

6. Rahastajan poistuessa vaunusta tarkastusasemalle, vaihtaakseen rahaa tai muun virkatoimen takia tulee hänen ilmoittaa tästä kuljettajalle tai - - - perävaunun - - - rahastajan moottorivaunun rahastajalle.

13 §.

Paikkojen osoittaminen.

1. Rahastajan tulee - - - tarpeen vaatiessa kohteliaassa muodossa pyytää matkustajia varaamaan tilaa vastatulleille - - -⁵⁾.

2. Rahastajan on valvottava, että matkustajat ilman onnettomuuden vaaraa voivat päästä vaunusta ja vaunuun⁶⁾, sekä - - - tarpeen vaatiessa autettava

- 1) Pysäkkien ilmoittaminen, kts. pvk. N:o 88/1948.
- 2) Selviävät nykyään pysäkkiluetteloista joihin ilmoitettavat pysäkit on merkitty lainausmerkkeihin.
- 3) Rahastajan velvollisuudet pysäkillä tultaessa ja siitä lähdettäessä, kts. pvk. N:o 10/1937 ja Lo.Pm. N:o 1/1950 kohtia 23-28 sekä lp.pvk. N:o 137/1952 ja N:o 160/1952.
- 4) Poistuminen vaunusta ennen halliinajoa, kts. pvk. N:o 19/1948 ja lp.pvk. N:o 118/1950.
- 5) Matkustajien ohjaaminen vaunussa, kts. pvk:jä N:o 92/1945, 67/1949 kohdat 1-3 ja 162/1952.
- 6) Vaunuun nouseminen ja siitä poistuminen, kts. pvk. N:o 57/1945 ja 53/1946. Vaunujen jouduttaminen pysäkeiltä, kts. lp.pvk. N:o 160/1952.

naisia, lapsia sekä vanhoja ja avuttomia henkilöitä heidän noustessaan vaunuun tai poistuessaan siitä.

3. Kun kaikki paikat ovat täynnä, tulee rahastajan ilmoittaa tästä kuljettajalle kolmella lyhyellä, peräkkäisellä merkillä. Sitä ennen on rahastajan kuultavasti ilmoitettava vaunuun pyrkijöille vaunun täyttymisestä.^{1), 2), 3).}

4. Rahastajaa varten varatulle paikalle - - - eivät matkustajat saa asettua. - - - Rahastajan on katsottava, että takasillalla - - - on mahdollisimman paljon tilaa matkustajien tuloa ja poistumista varten.

5. - - - Rahastajan tulee samaa tarkoitusta varten kohteliaasti, mutta vakavasti kehoittaa matkustajia siirtymään - - - eteenpäin⁴⁾, jos takasillalla on ahdasta.

6. Rahastaja ei saa millään ehdolla antaa lähtömerkkiä ennenkuin matkustajat ovat täysin nousseet vaunuun tai siitä poistuneet.^{5), 6), 7).}

7. - - - Perävaunuissa tulee rahastajan tarkoin valvoa, ettei - - - onnettomuuksia satu etuovea suljettaessa, mihin rahasta saa ryhtyä vasta sen jälkeen kuin kaikki matkustajat ovat täysin poistuneet.⁸⁾

8. Ennenkuin rahastaja antaa lähtömerkin, tulee hänen katsoa nopeasti ympärilleen, myöskin taaksepäin,

- 1) Matkustajien ohjaaminen vaunussa, kts. pvk:jä N:o 92/1945, 67/1949 kohdat 1-3 ja 162/1952.
- 2) Rahastajan ilmoitukset "Vaunu täynnä", kts. lp.pvk:jä N:o 182/1951, 26, 37, 43, ja 120/1952. Ilmoitukset vähin matkustajin kulkevista vaunuista, kts. lp.pvk:jä N:o 204 ja 209/1951. Koululaisten mukaanottaminen Kulosaaresta, kts. lp.pvk. N:o 11/1952.
- 3) Vastuu ylikuormituksen ottamisesta, kts. lp.pvk:jä N:o 43 ja 37/1952.
- 4) Vaunuun nouseminen ja siitä poistuminen, kts. pvk. N:o 57/1945, ja 53/1946. Vaunujen jouduttaminen pysäkeiltä, kts. lp.pvk. N:o 160/1952.
- 5) Ja ovet suljettu. Vaunun ovien hoitaminen kylmänä vuodenaikana, kts. pvk. N:o 99/1936.
- 6) Lähtömerkin antaminen huonosti valaistuissa paikoissa, kts. pvk. N:o 87/1941.
- 7) Liikkeellelähtö pysähdysten jälkeen, kts. pvk. N:o 24/1948.
- 8) Tapaturmien välttäminen ovissa, kts. pvk:jä N:o 93/1943, 43/1947 ja 11/1949 sekä lp.pvk. N:o 214/1951.

päästäkseen selville siitä, että kaikki pyrkijät ovat ehtineet vaunuun. 1)

9. - - - Linjojen risteyspysäkeillä on rahastajan velvollisuus odottaa toiselta linjalta tulevia matkustajia, jos tämä voi tapahtua ilman mainittavaa ajanhukkaa. 1)

14 §.

Maksun periminen.

1. Heti vaunun lähdettyä liikkeelle tulee rahastajan ryhtyä maksun perimiseen²⁾ siten, että se ruotsalaisissa³⁾ vaunuissa tapahtuu ensin takasillalla, sitten etusillalla ja lopuksi sisällä vaunussa. - - -⁴⁾

2. Voidakseen tarkkailla maksujen suoritusta on rahastajan tarkoin seurattava vastatulleiden matkustajien sijoittumista vaunuun.

3. - - - Jos rahastaja on epävarma siitä ovatko kaikki todella maksaneet, on - - -⁵⁾

4. Maksua ei peritä sylissä istuvilta lapsilta, jotka ovat korkeintaan 4-5 vuoden ikäisiä. - - -

15 §.

Rahan vaihtaminen. Vaihtokassa.

1. Rahastajalla pitää aina olla mukanaan kyllin kaikkia⁶⁾ lippuja sekä vaihtorahaa.

- 1) Kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohtia 16-22 ja 23a - dd) sekä pvk: ja N:o 10/1937, 67/1949 kohtaa 3) ja lp.pvk. N:o 157/1950.
- 2) Maksujen kantamisen suoritustavasta, kts. lp.pvk. N:o 162/1952. Vyöhykelisän periminen, kts. lp.pvk. N:o 67/1952.
- 3) Tarkoittaa vaunuja joissa ei ole kiinteää rahastuspaikkaa.
- 4) Vaunuissa, joissa on kiinteä rahastuspaikka, tapahtuu rahastaminen siinä, paitsi erikoistapauksissa, kts. pvk. N:o 162/1952.
- 5) rahastajan kohteliaasti tiedusteltava "Ovatko kaikki maksaneet" - "Har alla betalat". Seuraamus epärehellisyydestä lippujen myynnissä, kts. pvk. N:o 23/1949.
- 6) Tarkoittaa nykyisin vain kassaansa kuuluvia lippulajeja. Halleissa olevien lippukassojen käyttäminen, kts. tiedotus /1949; sinetöidyt lippupaketit, kts. lp.pvk. N:o 105/1952 kohtaa 7.

2. Rahaa vastaanottaessaan on rahastajan erehdyksen välttämiseksi selvästi mainittava saamansa rahan arvo.

3. Ellei rahastaja ehtisi periä maksua kaikilta matkustajilta ennenkuin vaunu tulee seuraavalle - - - pysäkille, on hänen keskeytettävä työnsä - - - voidakseen tarkoin seurata vaunussa olevaa ja siihen pyrkivää yleisöä.

4. Jos matkustaja tarjoaa maksun - - - suurempana rahana, on rahastajan vaihdettava se, jos hänellä on kylliksi rahaa tätä varten. 1) - - -

5. Rahastaja on tilivelvollinen - - - kassastaan²⁾ - - - ja tulee sen ehdottomasti olla oikein. Jos - - - kassassa on vajausta, pitää rahastajan heti täyttää se. 5) - - - Kassavarojen anastamisesta seuraa³⁾ - - -^{4), 5).}

16 §.

Vapaa matkustajat.

1. Seuraavat henkilöt saavat maksutta matkustaa raitioteillä:

A. Vaunun missä paikassa tahansa: 8)

1) Henkilöt, joilla on yhtiön⁷⁾ kullasta ja valkeasta emaljista tehty merkki omistajan nimikirjoituksineen (kelpaa aina).

2) Henkilöt, joilla on - - - laitoksen - - - vapaa-lippu.

3) Henkilöt, joilla on vuosilippu (kelpaa kulloinkin kuluvana vuotena).

B. Ainoastaan etusillalla: 8)

1) Virkapukuun puetut poliisit, korkeintaan 2 yht-aikaa, jos tila sallii.

1) Rahojen vaihtaminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 133/1951; vaihtorahapaketit, kts. lp.pvk. N:o 95/1952.

2) Kassantarkastukset, kts. pvk. N:o 103/1940 ja tiedonanto/1943.

3) Kts. virkasääntöä.

4) Kassojen sisäänjättäminen ennen lomien alkamista, kts. pvk. N:o 37/1948.

5) Rahastajien rahakansiot, kts. lp.pvk. N:o 139/1950.

6) Tarkempi luettelo, kts. lp.pvk. N:o 181/1951.

7) ja laitoksen

8) ilman matkalippua

2) Liikennehenkilökuntaan kuuluvat - - - 1)

3) - - -

2. Vuosiliput ja - - - vapaaliput on aina tarkastettava²⁾. Jos rahastaja huomaisi väärinkäytöksen tulee hänen ottaa lippu haltuunsa ja kohteliaasti vaatia säädetty maksu.

3. Matkustajan noustessa moottorivaunun etusillalle tulee kuljettajan siitä heti antaa³⁾ merkki rahastajalle riippumatta siitä, tietääkö kuljettaja vaunuun tulleella henkilöllä olevan oikeuden matkustaa ilmaiseksi tai ei; virkapukuun puetun poliisin tai laitoksen palveluksessa olevan⁴⁾ henkilön takia ei merkkiä tarvitse antaa.

4. Rahastajan tulee heti merkin saatuaan mennä katsomaan onko vaunusillalle tulleella matkustajalla vuosi- tai - - - vapaalippu, vai onko häneltä perittävä maksu, joka on samalla kannettava.⁵⁾

5. Rahastajan velvollisuutena on, riippumatta siitä, onko kuljettaja antanut merkin, pitää silmällä, onko uusia matkustajia noussut etusillalle - - -

6. Perävaunun rahastajan tulee ottaa huomioon, mitä edellä on sanottu moottorivaunun rahastajasta.

17 §.

Liput.⁶⁾

1. Lippu erotetaan lehtiöstä käyttämällä pihdissä olevaa kumirengasta. Lippua ei saa kostuttaa käyttämällä sylkeä.

2. Siirtomerkinä tehdään⁷⁾ - - -

1) Virkapukuisen henkilökunnan matkustaminen, kts. pvk:jä N:o N:o 30/1943, 61/1944, 14/1946, 33/1947, 42/1949 ja 66/1949; siivillipukuisena matkustavalla henkilökunnalla on vapaakortilla matkustaessaan samat oikeudet kuin muilla vapaakortin haltijoilla.

2) Tervehtiminen vapaalippuja esitettäessä, kts. pvk. N:o 79/1941.

3) sovittu

4) virkapukuisen

5) N.s. "lääkärikortit", kts. pvk. N:o 36/1941.

6) Kts. lp.pvk. N:o 181/1951, 26, 41, 46, 67, ja 175/1952 ja muutokset lp. pvk:ssä N:o 108/1952, N:o 119/1952 ja 146/1952.

7) nykyään siirtolippuun silloin kun se myydään.

3. Ennenkuin rahastaja antaa matkustajalle siirtomerkinällä varustetun lipun, tulee hänen tarkastaa, että siirto on oikein merkitty asianmukaisin linja-, aika- ja - - - suuntamerkinnein.¹⁾

4. Rahastajan tulee huolellisesti tarkastaa matkustajan jättämän siirtolipun kelpoisuus.

5. Jos matkustajan esittämä lippu ei ole pätevä, ja rahastaja virheellisuuden laadusta riippuen ei voi olla täysin varma siitä, että lippu on sellaisenaan matkustajalle annettu, tulee hänen kohteliaasti vaatia uutta maksua; tällöin on kuitenkin turhaa rettelöimistä vältettävä ja, mikäli mahdollista, käännyttävä tarkastajan puoleen.²⁾

6. Siirtomerkinä oikeuttaa ainoastaan³⁾ siirtoon ja tällainen lippu kelpaa¹⁾ - - - 4) - 5).

18 §.

Matkatavarat.

1. Matkustaja saa ottaa vaunuun yhden matkaesineen, - - - jonka suuruus ei saa haitata toisia matkustajia. Tavallinen käsinkannettava matkalaukku, torikassi ja muut vastaavanlaiset - - - esineet on asetettava - - - sillalle.⁶⁾⁻⁸⁾ - - - Esineitä, jotka ovat suurempia kuin 60 x 50 x 30 tai jotka pahan hajun, likaaisuutensa tai muun syyn takia voivat aiheuttaa hankaluutta, ei saa ottaa - - - vaunuun.⁹⁾⁻¹⁰⁾

1) Kts. lp.pvk. N:o 181/1951, 26, 41, 46, 67 ja 175/1952 ja muutokset lp. pvk:ssä N:o 108/1952, N:o 119/1952 ja N:o 146/1952.

2) Seuraamus epärehellisyydestä lippujen myynnissä, kts. pvk. N:o 23/1949.

3) nykyään yhteen siirtoon. Siirtolippujen kerääminen, kts. lp.pvk. N:o 67/1950.

4) Siirtyminen yöapuvaunusta Marjaniemeen, kts. lp.pvk.N:o 12/1952.

5) Siirtomahdollisuuden turvaaminen yöliikenteessä, kts. lp. pvk. N:o 64/1952.

6) Lastenvaunujen mukaanottaminen, kts. pvk. N:o 82/1947. Suksien kuljettaminen, kts. Lo.Pm. N:o 3/1950.

7) Koirien kuljettaminen, kts. pvk. N:o 71/1946 ja N:o 39/1949.

8) Sokeain mukana olevien opaskoirien kuljettaminen, kts. pvk. N:o 114/1941 ja N:o 53/1946.

9) Kiellettyjä matkatavaroita, kts. pvk. N:o 64/1943.

10) Sanoma- ja aikakauslehtien kuljettaminen, kts. lp.pvk. N:o 90/1950.

19 §.

Vaunuihin unohdetut esineet.¹⁾

1. Vaunuun unohdetut esineet on mahdollisimman pian jätettävä lähimmälle tarkastusasemalle.

20 §.

Järjestyssääntöjä matkustajia varten.

1. Niiden tähän myötäliitettyjen määräysten lisäksi, jotka Uudenmaan läänin kuvernööri on vahvistanut maaliskuun 11 päivänä 1901, on otettava huomioon, etteivät matkustajat saa sallia lasten seisoa penkeillä; että sylkeminen on kaikkialla vaunussa, siis myöskin sen silloilla, kiellettyä. - - -

21 §.

Matkustajista, jotka rikkovat ohjesääntöjä vastaan.

1. Rahastajan tulee pitää huolta siitä, että henkilöt, jotka ovat ilmeisesti juovuksissa tai jotka siivottomuudellaan tai likaisuudellaan voivat häiritä toisia matkustajia, eivät pääse vaunuun. Jos tällainen henkilö kuitenkin nousee vaunuun, taikka jos joku kieltäytyy suorittamasta maksua, tai noudattamasta 20 §:ssä mainittuja järjestyssääntöjä, tahi rahastajan virantoimituksessa antamia määräyksiä, on vaunu pysäytettävä ja asianomaista henkilöä käskettävä poistumaan. Jollei asianomainen heti noudata käskyä, on rahastaja oikeutettu pyytämään apua lähimpänä olevalta tarkastajalta tai virantoimituksessa olevalta poliisilta.

22 §.

Merkit.

1. Rahastaja voi antaa merkin kuljettajalle - - - merkinantokellolla. - - -

2. Moottorivaunussa annetaan seuraavat kellomerkit:

1 merkki = "liikkeelle"

2 merkkiä = "pysähdy seuraavalla pysäkillä"²⁾

3 merkkiä = "matkustajia täysi lukumäärä; laske alas kilpi 'Täynnä' 'Fullsatt'

Useat tiheät, peräkkäiset merkit (hätämerkki) = "pysähdy heti"³⁾

1) Tarkemmat määräykset, kts. lp.pvk. N:o 61/1951.

2) Käytetään myös pysäyttämismerkkinä, kts. lp.pvk. N:o 218/1951.

3) Menettely sairas-, poliisi- tai paloauton saapuesssa, kts. lp.pvk. N:o 151/1951.

3. Perävaunusta annetaan seuraavat merkit:¹⁾

1 merkki = "perävaunu selvä"

2 merkkiä = "pysähdy seuraavalla pysäkillä"

Nämä merkit annetaan moottorivaunun rahastajalle, jonka tulee toistaa ne kuljettajalle.

Useat tiheät, peräkkäiset merkit (hätämerkki) = "pysähdy heti"

Kuultuaan tämän merkin täytyy kuljettajan heti pysäyttää, vaikkei moottorivaunun rahastaja olisikaan ehtinyt toistaa sitä.

4. Vihellyspillillä annetaan samat merkit kuin kellolla.²⁾

- - -

23 §.

Sähkövalaistus.³⁾

Pimeän tullen on rahastajan syytettävä sähkölamput. Hyvissä ajoin sitä ennen tulee rahastajan koettaa valaistusta⁴⁾. Ellei tämä toimi, on ilmoitus tehtävä lähimmälle tarkastajalle, jotta vika voidaan korjata ennen pimeän tuloa.

2. Perävaunun seurattessa tulee moottorivaunun rahastajan⁵⁾ yhdistää molempien vaunujen valojohdot siitä varten olevalla kaapelilla. Tällöin on otettava huomioon, että virroitusta vedetään ensin irti johdosta onnettomuuksien ehkäisemiseksi⁶⁾.

3. Ukonilmalla on sähkövalo heti syytettävä ja tulee sen palaa niin kauan kuin ukonilma kestää, oli-pa sitten pimeä tai ei.

1) "Vaunu täynnä"-merkki annetaan kuten moottorivaunussa.

Kts. lisäksi pvk. N:o 67/1949 kohtaa 2.

2) Esim. tarkastajat.

3) Tarkemmat määräykset, kts. lp.pvk:jä N:o 4/1951 ja N:o 24/1951.

4) Menettely sähkölampujen rikkoutuessa, kts. pvk. N:o 15/1947.

5) Tehtävä kuuluu yleensä huoltomiehille ja hallikuljettajille, paitsi mahd. erikoistilanteissa.

6) Lämpöpattereiden kytkeminen ja sulakkaiden vaihtaminen, kts. lp.pvk. N:o 1/1950.

24 §.

*Sähkölämmitys.*¹⁾

1. Rahastajan tulee tarkastaa, että sähkölämmityspatterit toimivat heti kun sähkövirta on yhdistetty. Jos lämpöpatteri jostain syystä lämmittäisi huonosti, vuotaisi tai saisi muun vian, on ilmoitus heti tehtävä lähimmälle tarkastajalle²⁾.

25 §.

Perävaunun käyttäminen.

1. Perävaunun rahastajan tulee sopivilta osilta noudattaa moottorivaunun rahastajalle annettuja määräyksiä.

2. Perävaunua yhdistettäessä moottorivaunuun tulee tämän rahastajan perävaunun rahastajan avustamana asettaa paikalleen moottorivaunussa oleva kytkinrauta ja tällöin suorittaa kytkeminen huolellisesti ja varoen.

3. Tämän jälkeen on jarrukaapeli asetettava paikalleen erittäin huolellisesti, niin ettei se irtaannu vaunujen ollessa liikkeellä. Lopuksi kiinnitetään varmuusketju.

4. Perävaunua irroitettaessa moottorivaunusta, mikä ei saa tapahtua junan ollessa liikkeellä, on valojohdjohto ja jarrukaapeli varovasti otettava pois, varmuusketju ja kytkinrauta irroitettava, minkä jälkeen sokkapultti asetetaan paikoilleen siten, ettei se laa-
haa.

26 §.

Yhteenajot.

1. Yhteenajon sattuessa muiden ajoneuvojen kanssa tulee rahastajan³⁾ merkitä muistiin ajoneuvon numero tai toiminimeä osoittava kilpi sekä vähintään kahden saapuvilla olevan luotettavan todistajan nimet ja

- 1) Lämmityksen käyttäminen raitio- ja johdinvaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 131/1952 ja lp.pvk. N:o 18/1950.
- 2) Lämpöpattereiden kytkeminen, kts. lp.pvk. N:o 1/1950. Lämmityksen rajoittaminen, kts. lp.pvk. N:o 35/1951 ja N:o 191/1951. Lämpökytkimien palauttaminen, kts. lp.pvk. N:o 11/1946.
- 3) Tehtävä siirretty kuljettajalle, kts. lp.pvk. N:o 43/1952, kohtaa III.

osoitteet ja myöskin koettaa ottaa selville ajoneuvon omistajan osoite tai nimi mikäli se on mahdollista kutsumalla paikalle poliisi. Rahastajan pitää yhdessä kuljettajan kanssa todeta ajoneuvon laji, onko se - - - tyhjä tai kuormitettu, sekä heti antaa tyhjennettävä selostus¹⁾ tarkastajalle - - -. Poliisin ollessa läheisyydessä on rahastajan ilmoitettava nimensä ja numeronsa sekä kehoitettava häntä toimittamaan tutkimus.²⁾⁻³⁾.

27 §.

Virantoimitus päätepuskeilla. Vaunun valvonta.

1. Päätepuskeille saavuttaessa tulee rahastajan heti siistiä istuinpenkit ja lattia sekä raappia pois lumi ja lika astuimilta ja muualta.⁴⁾ Poisheitetyt käytetyt liput tai muut paperijätteet on tilaisuuden sattuessa poimittava ja pantava paperisäiliöön, joka on päätepuskeilla tyhjennettävä.⁵⁾

2. Vaunun lakaiseminen saa tapahtua ainoastaan jos matkustajia ei ole, tai jos he antavat suostumuksensa siihen. Ennen lakaisemiseen ryhtymistä on harja kostutettava tätä varten päätepuskeilla olevissa vesisäiliöissä.

3. Rahastaja ei saa unohtaa, että hän on virantoimituksessa myöskin vaunun seisoessa päätepuskeilla. Hän ei sentähden saa lukea sanomalehteä tai tehdä muuta sentapaista, vaan on hänen kiinnitettävä huomionsa vaunuun, josta hän ei saa poistua kauemmaksi kuin että hän voi hyvin nähdä mitä siinä tapahtuu, ettei liian suuria esineitä oteta vaunuun, etteivät pahanilkiset ihmiset vahingoita sitä jne.⁶⁾

4. Jos rahastajan täytyy luonnollisen tarpeen takia tai virka-asioissa poistua vaunun luota, tulee

- 1) Kts. pvk. N:o 14/1948.
- 2) Menettely lasiruutujen särkyessä, kts. lp.pvk. N:o 106/1950.
- 3) Syksyn tultua huomioonotettavia seikkoja, kts. lp.pvk. N:o 186/1951 ja N:o 137/1952.
- 4) Kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohtia 30 ja 35.
- 5) Kilpien hoitaminen, kts. pvk. N:o 39/1948, lp.pvk. N:o 101 ja N:o 117/1950 kohta 8 ja N:o 4, N:o 24, N:o 132 ja N:o 208/1951.
- 5) Ilkivallanteon estäminen, kts. pvk. N:o 68/1943 ja tämän ohjesäännön 29 §:ää.

hänen käskää kuljettajan tai perävaunun rahastajan valvoa vaunua hänen poissaollessaan.¹⁾

5. Rahastaja ja kuljettaja eivät saa milloinkaan poistua vaunusta samanaikaisesti¹⁾.

28 §.

Liikennehäiriöt.

1. Liikenteen keskeytyessä tulee rahastajan¹⁾ heti puhelimitse ilmoittaa siitä lähimmälle tarkastus-asemalle tai vaunuhalliin.³⁾

29 §.

Vaunun vahingoittaminen.⁴⁾

1. Jos matkustaja tai muu henkilö vahingoittaa vaunua tai muuta laitoksen omaisuutta, on rahastaja velvollinen yksin tai yhdessä kuljettajan kanssa ottamaan selville syyllisen ja viipymättä tekemään ilmoituksen⁵⁾ tarkastajalle. Jos rahastaja laiminlyö tämän, vastaan hän itse vahingosta.⁶⁾⁻⁷⁾

30 §.

Tapaturmat.⁸⁾

1. Tapaturman satuttua joko siten, että ihminen joutuu vaunun alle, taikka matkustaja luiskahtaa tai kaatuu vaunuun noustessaan tai siitä poistuessaan, tulee rahastajan antaa hätämerkki ja auttaa loukkaantunutta.⁹⁾ Tapahtumasta on annettava mahdollisimman

- 1) Vaunujen vartiointin järjestäminen päätepysäkeillä, kts. lp.pvk. N:o 13/1951.
- 2) Velvollisuus on nyttemmin siirretty kuljettajalle, kts. lp.pvk. N:o 43/1952, kohtaa III, N:o 71 ja N:o 83/1952.
- 3) Hätäpuhelimien käyttäminen, kts. lp.pvk. N:o 91 ja 165/1952.
- 4) Vastaava määräys koskee myös kuljettajia.
- 5) Rahastaja on yleensä velvollinen viipymättä tekemään ilmoituksen tarkastajalle kaikista työvuoronsa aikana sattuneista tavallisuudesta poikkeavista seikoista.
- 6) "Oma vastuu" on toistaiseksi enintään 500:- mk kutakin vahinkotapauksia kohti.
- 7) Teknillisten puutteellisuuden ilmoittaminen, kts. lp.pvk. N:o 161/1952.
- 8) Turvallisuuden tehostamisesta, kts. lp.pvk. N:o 134/1950 ja Lu.Pm. N:o 1/1950. Syksyn tultua huomioonotettavia seikkoja, kts. lp.pvk. N:o 186/1951 ja N:o 137/1952.
- 9) Menettely tapaturman sattuessa, kts. lisäksi pvk. N:o 68/1935 ja lp.pvk. N:o 43/1952, kohtaa III.

yksityiskohtainen ja totuudenmukainen selostus ilmoituksineen saapuvilla olleiden todistajien nimistä lähimmälle tarkastajalle.¹⁾⁻²⁾

2. Jos kuljettaja sairauden tai tapaturman takia menettäisi mahdollisuuden ohjata vaunua, on rahastajan heti - - - irroitettava virrankatkaisija³⁾⁻⁴⁾ sekä jarrua käyttäen pysäytettävä vaunu mahdollisimman pian.

31 §.

Palokunta.

1. Jos palokunta lähestyy, ajaa kadun yli tai yhdensuuntaisesti - - - vaunun kanssa, tulee rahastajan pysäyttää vaunu.⁵⁾

32 §.

Rangaistusmääräyksiä.

Näiden järjestyssääntöjen rikkominen rangaistaan varoituksella, - - -, pidätyksellä virantoimitukselta tai virkaerolla.

Petos tai sen yritykset rangaistaan - - -⁶⁾

Sama rangaistus kohtaa rahastajaa:

- a) joka virantoimituksessa käyttää väkijuomia tai on juopunut;
- b) joka palveluksen ulkopuolella, mutta virkapu-kuun puuttuna, esiintyy juopuneena kadulla tai muulla yleisellä paikalla;
- c) jonka poliisi on ottanut huostaansa palveluksen ulkopuolella tapahtuneen juopumuksen, mellastelun tai häiritsevän esiintymisen takia.

JOHTOKUNTA.

- 1) Mikäli poliisi ei ole paikalla, määrää tarkastaja, onko poliisi-ilmoitus tehtävä. Jos henkilö on loukkaantunut, on poliisi-ilmoitus aina tehtävä.
- 2) Tapaturmien ilmoittaminen, kts. pvk. N:o 14/1948.
- 3) Tarkoittaa päävirrankatkaisijaa.
- 4) Autoissa vapaalle vaihtaan.
- 5) Menettely sairaus-, poliisi- tai paloauton saapuessa, kts. lp.pvk. N:o 151/1951.
- 6) virkasäännön mukaan.

OHJESÄÄNTÖJÄ JA MÄÄRÄYKSIÄ

Helsingin kaupungin Liikennelaitoksen
raitiovaunukuljettajille.

(Lyhennys: RKO)

Paitsi maistraatin sähköraitiotieliikennettä var-
ten antamia järjestyssääntöjä tulee kuljettajan tar-
koin noudattaa seuraavia erikoismääräyksiä.

1 §.

Velvollisuuksia päällystää kohtaan.
(Kuten rahastajaohjesäännön 1 §)

2 §.

Tervehtiminen.

1. (Kuten rahastajaohjesäännön 2 §, kohta 1).
2. Vaunun ollessa liikkeellä ei kuljettaja saa ter-
vehtiä eikä vastata tervehdykseen.

3 §.

Asunto.

(Kuten rahastajaohjesäännön 3 §.)

4 §.

Virkapuvun - - -hoitaminen.

(Kuten rahastajaohjesäännön 4 §.)

5 §.

Virkaa koskevat määräykset.

(Kuten rahastajaohjesäännön 5 §.)

6 §.

Tupakanpolitto.

(Kuten rahastajaohjesäännön 9 §.)

7 §.

Työvuoron vaihto. Virkaloma.

(Kuten rahastajaohjesäännön 8 §.)

8 §.

Yleiset velvollisuudet¹⁾. Sairaus. Myöhästyminen viran-
toimituksesta. Vaihto.

1. Kuljettajan tulee työssään osoittaa ahkeruutta,
huolellisuutta ja valppautta sekä esiintyä kohteliaas-
ti ja ystävällisesti, mutta epäröimättä. Jos on syytä
muistuttaa matkustajia määräysten noudattamisesta, on
huomautus tehtävä kohteliaasti käyttämällä puhuttelu-
sanoja "olkaa hyvä". 2)

2-6. (Kuten rahastajaohjesäännön 7 §, kohdat 5-9)

7. Vaihdon tapahtuessa tulee kuljettajan hankkia
varmuus siitä, että vaunu kaikkine osineen on täysin
hyvässä kunnossa; poistuvan kuljettajan tulee taas
ilmoittaa³⁾ mahdolliset viat, hänen vuorollaan mah-
dollisesti annetut virkaa koskevat määräykset sekä
kaikki tekemänsä huomiot, joilla voi olla merkitystä
liikenteelle 4) - 5).

-
- 1) Päällikkyyden hoitaminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 43/
1952.
 - 2) Ruotsiksi: "var så god". Kielikurssit, kts. lp.pvk:jä N:o
6 ja 109/1950.
 - 3) työhön saapuvalle kuljettajalle
 - 4) Teknillisten puutteellisuuden ilmoittaminen, kts. lp.pvk.
N:o 161/1952.
 - 5) Vastuu sallitun kuormituksen ylittämisestä, kts. lp.pvk.
N:o 43/1952.

9 §.

Aikataulut. Kello.

1. Kuljettajan tulee pitää huolta siitä, että vahvistettua aikataulua tarkoin noudatetaan¹⁾. Hänellä pitää olla oikeaa aikaa osottava kello, jota on usein verrattava normaalikelloihin.

10 §.

Vaunun vahingoittaminen.

1. (Kuten rahastajanohjesäännön 29 §.)
2. Kuljettaja vastaa palkallaan ja omaisuudellaan kaikista²⁾ hänen huolimattomuutensa takia syntyneistä vahingoista.

11 §.

Palokunta ja sotilasrivistöt.

1. Jos palokunta lähestyy, ajaa kadun yli tai yhdensuuntaisesti raitiovaunun kanssa, tulee kuljettajan pysäyttää vaunu.³⁾

2. Jos sotilasrivistö kulkee raition yli, on vaunu pysäytettävä, kunnes joukko on ohi.

12 §.

Vaunun kuntoonpaneminen.

1. Koska sekä matkustajien että suureksi osaksi yleisen katuliikenteen turvallisuus⁴⁾ riippuu kuljettajasta, on erittäin tärkeää, että hän on täysin vakuutettu siitä, että hänen kuljettamansa vaunu on kaikin puolin täysin käyttökelpoisessa kunnossa.

2. Tämän takia täytyy kuljettajan saapua¹⁾ vaunuhalliin vähintään 10 minuuttia ennen määrättyä lähtöaikaa ottaakseen selville vaunun käyttökelpoisuuden, jolloin hänen tulee tutkia:

- 1) että virtakampi liikkuu helposti, sitä ennen todettuaan, että päävirrankatkaisija on auki;
- 2) että käsijarrut - - - ovat oikein asetetut, toisin sanoen, että ne vaikuttavat noin 3/4 kierroksella, sekä että jarrutönkät ovat siten asetetut, että ne hyvin²⁾ koskettavat pyöriä;
- 3) että ilmajarrut toimivat;
- 4) että lamput ovat kunnossa - - -;³⁾
- 5) että sulakkeet ovat paikoillaan sekä kelvollisia ja että niitä on varalla;
- 6) että varmuuskytkin moottori- ja perävaunun välillä on ehjä;
- 7) että perävaunun valo- ja jarrukaapelit ovat hyvässä kunnossa ja paikoillaan;
- 8) että hiekkalaatikot ovat täytetyt kuivalla hiekalla sekä että hiekoituslaite on hyvässä kunnossa;
- 9) että hälytyskellot⁴⁾ soivat hyvin;
- 10) että vaihderauta on paikallaan ja käyttökelpoinen;
- 11) että määrättyt varaosat ja varakytkinrauta ovat mukana.

3. Havaitessaan vian, jota hän ei heti voi korjata, tai jonkun osan puuttuvan, tulee kuljettajan heti ilmoittaa siitä hallitarkastajalle - - -.

4. Kuljettaja on vastuussa siitä, että kaikki edellämäinitut osat ovat mukana ja käyttökelpoiset vaunun lähtiessä hallista⁵⁾

- 1) Aikataulun noudattamisesta raitioliikenteessä, kts. lp.pvk. jä N:o 101, 124 ja 155/1950 sekä 36 ja 53/1951. Vrt. lp.pvk. N:o 130/1950 kohtaan 2 ja N:o 67/1952. Häiriöilmoituksen tekeminen, kts. lp.pvk. N:o 155/1950 kohtaa B.7. sekä N:o 43, 71 ja 83/1952 kohtaa XII. Aikataulupisteiden lyhennykset, kts. lp.pvk. N:o 69/1952.
- 2) "Oma vastuu" on toistaiseksi enintään 500:- mk kutakin vahinkotapausta kohti.
- 3) Menettely sairas-, poliisi- tai paloauton saapuessa, kts. lp.pvk. N:o 151/1951.
- 4) Turvallisuuden tehostamisesta, kts. lp.pvk. N:o 134/1950 ja N:o 21/1951.

- 1) Työhön saapuminen, kts. pvk. N:o 72/1949 ja lp.pvk. N:o 105/1949. Päällikkyyden hoitaminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 43/1952 kohta I.
- 2) ja tasaisesti.
- 3) Raitiovaunujen valaistuksen ja kilpien hoitaminen, kts. lp.pvk. N:o 4/1951 ja N:o 208/1951. Linjatunnukset, kts. lp.pvk. N:o 65/1950 ja N:o 112/1950. "Täynnä - Fullsatt"- kilpi, kts. lp.pvk. N:o 186/1951.
- 4) Jalkakeilo ja/tai ilmapilli.
- 5) Työvälineiden ottaminen ja palauttaminen, kts. lp.pvk. N:o 118/1950.

- amerikkalaisissa moottorivaunuissa: "kaksikymmentäykksi", "kaksikymmentäkaksi", "kolme", "neljä"; jos kampi on vietävä korkeampiin asentoihin, on sitä pidettävä asennolla 5, amerikkalaisessa vaunussa asennolla 4, vähintään neljän sekunnin ajan; sen jälkeen jatketaan: "kaksikymmentäkuusi", "kaksikymmentäseitsemän", "kaksikymmentäkahdeksan", "kaksikymmentäyhdeksän"; amerikkalaisissa: "kaksikymmentäviisi", "kaksikymmentäkuusi", "kaksikymmentäseitsemän".¹⁾

6. Jos virtaa on laskettava moottoreihin²⁾ saa kuljettaja - - - siirtää virtakampea nopeammin välttääkseen virranhaaskausta³⁾ edellyttäen, että vaunu liikkuu riittävän nopeasti. Sitävastoin on kiellettyä siivuttaa yhtä tai useampaa asentoa tai kammien kiertäminen nopeammin kuin edellä on määrätty, jos vaunu liikkuu hitaasti. Nousuissa ja kaarteissa sekä kiskojen ollessa liukkaat, on virta yhdistettävä hitaammin ja varoen, sillä muuten voivat sulakkeet palaa liiallisesta kuormituksesta.

7. Kuljettaja ei milloinkaan saa yrittää vähentää vaunun nopeutta viemällä kampi suoraan alempaan asentoon.⁴⁾

14 §.

Ajaminen.

1. Vaunun kulkiessa tulee kuljettajan kiinnittää kaiken huomionsa toimeensa, eikä hän saa vaunun liikkuessa puhella kenenkään kanssa.⁵⁾

2. Hänen pitää tarkata⁶⁾ yksinomaan edessä olevaa linjaa ja mitä sillä tapahtuu sekä aina pitää vaunu siten vallassaan, että hän milloin tahansa voi pysäyttää sen. On parempi pysähtyä jonkun kerran tarpeettomasti kuin saattaa matkustajat vaaraan sekä alkaansaa- da vaunun mahdollinen vahingoittuminen.⁷⁾

- 1) AEG:n ja telivaunujen ajoasennot ovat 2 ja viimeinen, Strömbergin vaunuissa 6 ja 10 sekä ruotsal. vaunuissa N:o 121-150 6 ja 11.
- 2) Vaunun liikkuessa.
- 3) vastuksissa.
- 4) vaan on ensin siirrettävä O-asentoon ja siitä haluttuun asentoon.
- 5) Keskusteleminen matkustajien kanssa, kts. pvk. N:o 81/1941.
- 6) Glyseriinipullot, kts. lp.pvk. N:o 29/1950.
- 7) Syksyn tultua huomioon otettavia seikkoja, kts. lp.pvk. N:o 186/1951 ja N:o 137/1952.

5. Kuljettajan tulee katsoa, ettei ketään henkilöä ole vaunun alla tai sen katolla silloin, kun hän panee vaunun liikkeelle.¹⁾

13 §.

Vaunun liikkeellepaneminen ja virran yhdistäminen.

1. Ennenkuin kuljettaja panee vaunun liikkeelle, tulee hänen katsoa:

- 1) että umpivaunun ovet ovat kiinni;
- 2) että - - - jarrut ovat auki;
- 3) että virroittaja on ilmajohtoa vasten - - -.

2. Tämän jälkeen:

- 1) suljetaan päävirrankatkaisija;
- 2) asetetaan virtakampi ja suunnanvaihtokahva paikalleen, jälkimmäinen ajosuuntaan.

Vaunu on nyt lähtövalmis, mutta sitä ei saa panna liikkeelle ennenkuin rahastaja on antanut lähtömerkin.

3. Saatuaan lähtömerkin:

- 1) antaa kuljettaja merkin hälytyskellolla; 2)
- 2) avaa - - - jarrut ja
- 3) päästää virran moottoreihin kiertämällä virtakampea.

4. Virtakampi kierretään vasemmalla kädellä - - - nopeasti ja varmasti ilman minkäänlaista pysäystä eri asentojen välillä.

5. Asennoissa 1,2,6,7 ja 8 ruotsalaisissa vaunuissa sekä asennoissa 1,2,5 ja 6 amerikkalaisissa moottorivaunuissa saa virtakampea pitää ainoastaan niin pitkän ajan, joka tarvitaan kaksinumeroisen luvun lausumiseen; asennossa 3 ja 4 sekä vastaavasti amerikkalaisessa vaunussa asennossa 3 taas vain sen ajan, joka kuluu yksinumeroisen luvun lausumiseen. Ainoastaan asentoja 5 ja 9, amerikkalaisissa vaunuissa 4 ja 7, saadaan käyttää vaunun liikkuessa virtakammen paikkana³⁾. Virtakammen siirto tapahtuu siis seuraavalla tavalla:

- ruotsalaisissa moottorivaunuissa: "kaksikymmentäykksi", "kaksikymmentäkaksi", "kolme", "neljä", "viisi";

- 1) Hallista ajaminen, kts. pvk. N:o 55/1947.
- 2) Jalkakellolla tai ilmapillillä.
- 3) = ajoasentoina.

3. Voidakseen milloin tahansa pysäyttää vaunu, tulee kuljettajan, erittäinkin jos virta on kytketty, aina pitää vasemman kätensä virtakammella. Jos kuljettajan jostakin syystä pitäisi saada vasemman kätensä vapaaksi, täytyy hänen aina ensin asettaa kampi 0:lle.

4. Hän ei saa antaa kenenkään kosketella virtakampea, suunnanvaihtokahvaa, jarrulaitteita tai muita vaunun käyttämiseen tarkoitettuja osia.

5. Jos kuljettaja huomaa kiven tai muun sellaisen esineen kiskoilla, täytyy hänen pysäyttää vaunu ja poistaa este, eikä hän saa millään ehdolla ajaa sen yli. Jollei kuljettaja pimeän takia huomaisi kiskoilla olevaa pienenpuoleista esinettä, ennenkuin vaunun tärinästä päättäen sellaisen yli on ajettu, ei hän saa ilman muuta jatkaa matkaa, vaan täytyy hänen pysäyttää vaunu ja kehoittaa rahastajan poistamaan kiskoilta mahdollisesti jällelläolevat osat esineestä, jottei seuraavaa vaunua kohtaisi sama häiriö.

6. Saatuaan lähtömerkin rahastajalta - - - 1), avaa kuljettaja - - - jarrut, katsoo onko tie vapaa ja siirtää sen jälkeen vasemmalla kädellään virtakampea - - - tasaisesti siten kuin 13 §:ssä on sanottu, samalla pitäen oikeaa kättään - - - jarrukahvalla. 2), 3).

7. Vaunua ei saa milloinkaan panna käyntiin - - - jarrujen ollessa kiinni 4) - 5).

15 §.

Merkit.

1. Kuljettajan tulee antaa merkki hälytyskellolla: 6)

1) vähintään 20 metriä ennenkuin vaunu sivuuttaa poikkikadun, kadunkulmauksen tai muun sellaisen paikan;

2) kun kaksi vaunua kohtaa toisensa;

- 1) ja suljettuaan etuovet; kts. pvk. N:o 93/1943, N:o 43/1947 ja lp.pvk. N:o 27/1950.
- 2) Vaunuston säästäminen, kts. toim.johtajan tiedoitus/1945, vetoamus/1946, pvk. N:o 44/1946 ja N:o 27/1947.
- 3) Raitiovaunujen hoidon ja käytön tehostamisesta, kts. lp.pvk. N:o 21/1951.
- 4) Vanhojen vaunujen ajaminen, kts. lp.pvk. N:o 120/1952.
- 5) Sähkön säästäminen, kts. lp.pvk. N:o 190/1952.
- 6) jalkakellolla tai ellei sellaista ole ilmapillillä.

3) kun jalankulkijä tai ajoneuvo on raitiolla tai sen läheisyydessä; 1)

4) yleensä kun yhteenajon tai onnettomuuden vaara uhkaa.

Vaunuissa olevalla ilmapillillä on merkinanto 2) sallittua vain silloin kun yhteenajo on pelättävissä. 3)

2. Merkkien tulee olla selvät - - - kuitenkin ole-matta turhan meluavia. 4)

3. Juuri ennen vaunun liikkeellepanoa tulee kuljettajan antaa merkki hälytyskellolla. 5)

4. Kuljettajan tulee tarkoin noudattaa liikennepoliisin antamia merkkejä, erittäinkin kadunkulmauksissa.

5. Kuljettaja antaa - - - rahastajalle seuraavat merkit: - - - 6)

6. Rahastaja - - - antaa merkin kuljettajalle - - - merkinantokellolla tai 7) vihellyspillillä.

Moottorivaunun rahastajan antamat merkit ovat:

1 merkki = "liikkeelle"

2 merkkiä = "pysähdy seuraavalle pysäkille" 8)

3 merkkiä = matkustajia täysi lukumäärä, laske alas kilpi, Täynnä, Fullsatt, 9), 10).

Useat tiheät, peräkkäiset lyönnit (hätämerkki) = "pysähdy heti".

7. Perävaunun rahastajan antamat merkit ovat:

1 merkki = "perävaunu selvä"

2 merkkiä = "pysähdy seuraavalle pysäkille" 8)

Nämä merkit annetaan moottorivaunun rahastajille, jonka tulee toistaa ne kuljettajalle.

1) Kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohtaa 14.

2) muulloin.

3) Menettely yhteenajon sattuessa, kts. rahastajan ohjesäännön 26 §.

4) jalkakellolla tai ellei sellaista ole ilmapillillä.

5) Huom. hiljaisen liikenteen vaatimukset.

6) nykyisin vain suullisesti, koska merkinantolaitetta ei enää ole.

7) tarkastaja

8) Menettely sairaa-, poliisi- tai paloauton saapuessa, kts. lp.pvk. N:o 151/1951. pysäyttämismarkit vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 218/1951.

9) Kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohtaa 9.

10) Tämä merkki annetaan myös perävaunusta.

Useat, tiheät peräkkäiset merkit (häätimerkki) = "pysähdy heti".

Kuultuaan tämän merkin täytyy kuljettajan heti pysäyttää, vaikkei moottorivaunun rahastaja olisikaan ehtinyt toistaa sitä 1).

16 §.

Virran katkaiseminen.

1. Virtaa katkaistaessa viedään virtakampi nopeasti, kuitenkin tempaisematta, takaisin O-asentoon ilman mitään pysähdyksiä.

2. Jollei kampea jostakin syystä voitaisi viedä takaisin O-asentoon, on katossa oleva päävirrankatkaisija viipymättä käännettävä alas 2) sekä - - - 3).

3. Piirieristäjien 4) kohdalla on virta aina katkaistava viemällä kampi O-asentoon. 5) Jos ilmajohto jostakin syystä kävisi virrattomaksi, on kampi heti vietävä O-asentoon.

17 §.

Ajonopeus ja sen säännösteleminen.

1. Kuljettajan tulee tarkkaan tuntea ajonopeus linjan eri osilla, eikä hän saa milloinkaan ylittää sitä. 6)

2. Vilkasliikkeisillä paikoilla ei yleensä saa siirtää kampea korkeampaan kuin 5 asentoon, amerikkalaisissa 4 asentoon; 7) ja on tätä nopeutta muutenkin käytettävä mahdollisimman paljon, jos aikataulua täten voidaan noudattaa.

3. Kun suurempaa nopeutta tai enemmän voimaa tarvitaan, voidaan ruotsalaisissa vaunuissa käyttää myös

1) Kts. myös lp.pvk. N:o 32/1951.

2) "pois"-asentoon.

3) vaunu pysäytettävä.

4) sekä raitio- ja johdinlinjojen risteysten

5) Kts. myös 17 § kohtaa 8.

6) Ajonopeudesta ja aikataulun noudattamisesta, kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohdat 10-15 ja lp.pvk. N:o 67/1952. Lepotaukojen pituus, kts. lp.pvk. N:o 24/1950: Liikenteen ohjaaminen, kts. lp.pvk. N:o 71/1952. Menettely vaunujen myöhästyessä, kts. myös Lo.Pm. N:o 2/1950.

7) Tarkoittaa alempaa ajoasentoa.

asentoa 9, ja amerikkalaisissa vaunuissa asentoa 7, 1) mutta - - - ainoastaan silloin, kun kuljettaja katsoo voivansa ehtiä pitää kampea näissä asennoissa vähintään 6 sekuntia. Muulloin käytetään ainoastaan asentoja 5 ja 4. 2)

4. Virtaa ei siis saa katkaista, jos kampi ruotsalaisissa vaunuissa on 6,7 tai 8 asennoissa ja amerikkalaisissa 5 ja 6 asennoissa. 3)

5. Jollei kampea tahdota pitää 9 asennossa (amerikkalaisissa 7 asennossa) 1), mutta virtaa tarvitaan edelleen, on kampi 4) vietävä O:lle ja siitä suoraan 5 tai 4 asentoon. 2)

6. Kuljettaja ei milloinkaan saa koettaa vähentää vaunun nopeutta siirtämällä kampea alempaan asentoon, vaan on se aina ensin vietävä O-asentoon, minkä jälkeen virtaa voidaan tarpeen mukaan jälleen kytkeä.

7. Jos kuljettaja liikennehäiriön tai jonkun muun syyn takia ei voisi noudattaa aikataulua, ei kuljettaja milloinkaan saa ylittää ohjesäännössä määrättyä nopeutta, sillä yleinen liikenneturvallisuus on aina asetettava ensi sijalle. Hänen tulee rauhallisella ja tasaisella ajolla sekä supistamalla seisonta-aikojaa pääte- ja muilla pysäkeillä koettaa saada menettämänsä ajan vähitellen takaisin. 5)

8. Ajettaessa vastaan tulevan vaunun ohi on virta katkaistava. 6)-7)

1) Tarkoittaa ylempää ajoasentoa.

2) " " alempaa " "

3) S.o. väliasennoissa.

4) ensin

5) Ajonopeudesta ja aikataulun noudattamisesta, kts. Lo.Pm.

N:o 1/1950 kohdat 10-15 ja lp.pvk. N:o 67/1952. Lepotaukojen pituus, kts. lp.pvk. N:o 24/1950. Liikenteen ohjaaminen, kts. lp.pvk. N:o 71/1952: Menettely vaunujen myöhästyessä, kts. myös Lo.Pm. N:o 2/1950.

6) Ajamisesta lumensulamisaikana, kts. pvk. N:o 27/1947 ja lp.pvk. N:o 66/1951.

7) Ajaminen raitio- ja johdinvaunulinjojen risteyskohdissa, kts. pvk. N:o 79/1948.

18 §.

Ajaminen vaihteiden kohdalla, kadunristeyksissä y.m.

1. Erittäin varovasti on ajettava vaihteiden kohdalla, kaarteissa ja risteyksissä,¹⁾ poikkikatuja sivuutettaessa, paikoilla, joissa katutyötä²⁾ suoritetaan raitioiden läheisyydessä sekä muuallakin, missä odottamaton este voi ilmaantua.³⁾ Tällöin on ajettava mikäli mahdollista ilman virtaa siksi kunnes moottorivaunu ja perävaunu, jos sellaista on, ovat sivuutaneet vaarallisen paikan,

2. Kuljettajan tulee ennen vaihteeseen ajoa tarkkaan katsoa, että se on oikein asetettu.⁴⁾

3. Sähkövaihteen kohdalla ei vaunu milloinkaan saa ajaa kääntökoskettimen ohi ennenkuin edellinen vaunu on täysin sivuuttanut vaihteen.

19 §.

Vastamäet ja kaarteet.

1. Jyrkempää vastamäkeä noustessa on vaunun nopeus järjestettävä siten, että virtakampi jo mäen alapuolella on asennossa 5 tai 9 (amerikkalaisissa vaunuissa 4 tai 7)⁵⁾ ja on muita asentoja kielletty käyttämästä.

2. Myötämässä tulee virran olla katkaistuna eikä vaunun nopeus saa koskaan olla niin suuri, ettei kuljettaja milloin tahansa voi pysäyttää vaunua.

3. Jollei vaunu myötämässä lähtisi itsestään liikkeelle, voidaan kampi viedä asentoon 1 tai 2 sekä, vaunun lähdettyä liikkeelle, takaisin O-asentoon.

4. Kaarteissa on ajettava hitaasti ja mieluimmin ilman virtaa vaunun heittämisen estämiseksi. Vaunun päästyä täydellisesti kaarteeseen, voidaan nopeutta

1) Kts. pvk. N:o 41/1944, N:o 147/1945, N:o 44/1946, Vetoisuus/1946, N:o 25/1947, N:o 27/1947 ja N:o 67/1952.

2) Ajaminen katutyömaiden kohdalla, kts. pvk. N:o 100/1946 ja N:o 22/1949.

3) Kts. pvk. N:o 92/1945 ja N:o 50/1940.

4) Ohje englantilaisten vaihteiden kääntämisestä, kts. pvk. N:o 32/1949.

5) Siis joko alemmassa tai ylemmässä ajoasennossa.

virtaa käyttäen lisätä.¹⁾ Virtakampea ei saa kaarteissa viedä korkeammalle kuin 5 asentoon (amerikkalaisissa vaunuissa 4 asentoon).²⁾

20 §.

- - - Pysäkit.³⁾

1. Paitsi onnettomuuden estämiseksi taikka muun pakottavan syyn takia saa vaunun pysäyttää ainoastaan kilvillä merkityille - - - pysäkeille.

2. - - - Pysäkeille pysäytetään vaunu ainoastaan jos matkustajia pyrkii vaunusta tai vaunuun.

3. Kuljettajan tulee ennen pysäkillä tuloa tarkkaan katsoa, jos joku tahtoo nousta vaunuun.⁴⁾

4. Pysäkillä tullessa on kuljettajan niin hyvissä ajoin katkaistava virta viemällä virtakampi O-asentoon, että vaunu sopivalla nopeudella pysähtyy⁵⁾ joko ilma- tai käsijarruja käyttämällä määräpaikalle.⁶⁾

5. Umpivaunuissa ei kuljettaja saa avata ovea ennenkuin vaunu on pysähtynyt, eikä myöskään kylmänä vuodenaikana pitää ovea auki enemmän kuin on aivan välttämätöntä.⁷⁾

6. Jollei pysäkillä kukaan pyrkisi vaunusta tai siihen, kytketään virta uudestaan vaunua pysäyttämättä.

7. Pysäytettyä vaunua ei kuljettaja saa panna käyntiin ilman rahastajan antamaa lähtömerkkiä.⁸⁾

1) Ajaminen kahdella perävaunulla, kts. pvk. N:o 50/1940. Ajaminen kaarteissa, kts. lp.pvk. N:o 67/1952.

2) Tarkoittaa alempaa ajoasentoa.

3) "Asemien" poistaminen, kts. lp.pvk. N:o 45/1951.

4) Myöhästyneiden matkustajien mukaanottaminen, kts. Lo.Pm. N:o 1/1950 kohdat 23-24 ja lp.pvk. N:o 157/1950 ja N:o 7/1951. Ovissa sattuvien tapaturmien välttämisen, kts. pvk. N:o 11/1949. Vastuu ylikuormituksen ottamisesta, kts. lp.pvk. N:o 37 ja 43/1952.

5) tasaisesti

6) Määräyksiä pysäyttämisestä, kts. lp.pvk. N:o 135/50 sekä N:o 20, N:o 52, N:o 196/1951, N:o 65 ja N:o 67/1952.

7) Vaununovien aukipitäminen kylmänä vuodenaikana, kts. pvk. N:o 99/1936. Kuljettajan hoidettavan etuoven sulkeminen, kts. lp.pvk. N:o 27/1950.

8) Liikkeellelähtö pysähdysten jälkeen, kts. pvk. N:o 24/1948.

8. - - -

9. Jos pysähdysmerkki annetaan niin myöhään, että moottorivaunu jo on ehtinyt poikkikadun kohdalle, ei vaunua saa pysäyttää ennen - - - (1.2). Tämä ei kuitenkaan koske niitä tapauksia, jolloin hätämerkki on annettu.

10. Eräille paikoille, jotka liikenteen kannalta ovat vaarallisia, on asetettu "S"-merkki. Tällaisella paikalla on kuljettajan aina ajettava niin hiljaisella vauhdilla, että vaunu tarpeen vaatiessa voidaan heti pysäyttää.

21 §.

Jarrut.

1. Vaunun liikennevarmuus riippuu oleellisesti siitä, että jarrut ovat täysin hyvässä kunnossa ja toimivat tehokkaasti.

2. Kuljettajan tulee sentakia huolellisesti tarkata jarrulaitteita, eikä hän saa milloinkaan ajaa vaunua, jonka käsi- tai sähköjarru on vikaantunut. Jos jompikumpi jarru vikaantuisi ajon aikana, eikä kuljettaja itse voi korjata vikaa, tulee hänen ilmoittaa siitä mahdollisimman pian lähimmälle tarkastajalle tai suoraan vaunuhalliin, jotta vaunu voidaan vaihtaa toiseen³⁾.

22 §.

Ilma- ja käsijarru.

1. Ilma- sekä käsijarru on kiinnitettävä tasaisesti ja hätiköimättä, jotta jarrutönkät vähitellen vaihtaisivat pyöriin.

2. Jos jarru kiinnitetään liian äkisti, lukkoutuvat pyörät - - -, jolloin ne varsinkin kostealla tai huurteisella säällä helposti liukuvat pitkin kiskoja. Käsijarrun tulee olla siten asetettu, että se vaikut-

1) seuraavaa pysäkkiä.

2) Suojatien tai poikkikadun ajoradan sulkemiskielto, kts.

pvk. N:o 32/1948 ja lp.pvk. N:o 135/1950 kohdat B.6-7 ja C.3.

3) Kts. lp.pvk. N:o 43/1952 kohtaa II.

taa 3/4 kampikierroksella, eivätkä tönkät saa koskettaa pyöriin jarrun ollessa auki.

3. Käsijarrua ei saa avata päästämällä jarrukahvaliaan nopeasti irti, - - - vaan on sitä tällöön pidättävä lujin käsin - - - (1)

4. Vaunun seisoessa täytyy jarrun aina olla kiinni.

23 §.

Sähköjarrut.

1. Jokaisessa vaunussa on paitsi ilma- ja käsijarrua myöskin sähköjarru, joka toimii, kun virtakampi viedään O-asennosta jarrutusasentoihin.

2. Sähköjarrua käytetään vaaran uhatessa ja liukkaalla kelillä, jolloin on vaikea pysäyttää ilman etä vaunun luistaisi.²⁾

3. Tavallisella tai nopealla vauhdilla on käytettävä asentoa 1 ja muita vasta sitten, kun vaunun nopeus on pienentynyt. Muutoin vaunu pysähtyy liian äkisti.

4. Hitaalla vauhdilla voidaan suoraan käyttää korkeampia asentoja.

5. Ilma- tai käsijarrua on kuitenkin ensisijassa ja samanaikaisesti sähköjarrun kanssa aina käytettävä.³⁾ Kun vaunu on pysähtynyt, kiinnitetään käsijarru⁴⁾ ja irroitetaan sähköjarru.

6. Kaikissa perävaunuissa on sähköjarru, joka toimii samalla kertaa kuin moottorivaunun sähköjarru -

7. - - - 5)

1) Muuten saattaa vahingoittaa kuljettajaa.

2) Käytetään käsijarruvaunuissa myös alamäissä jarrutettaessa.

3) Jos ilma- tai käsijarru kiinnitetään niin tiukalle, että pyörät alkavat luistaa, on sähköjarru tehoton.

4) tai ilmajarru.

5) Jyrkässä myötämässä on perävaunun rahastajan vaaran uhatessa jarrutettava käsijarrulla.

Jarrujen käyttäminen.

1. Moottorien - - - koko päivän yhtämittaisesta - - - ajosta - - - johtuva - - - kuumeneminen on vaingollista, vähentäen niiden kestävyyttä. - - - Kuumenemiseen on sähköjarrujen käyttäminen suurena syytä.

2. Säästääkseen moottoreita tulee kuljettajan tavallisesti käyttää ilma- tai käsijarrua. Ajettaessa ilman perävaunua, on käytettävä yksinomaan ilma- tai käsijarruja. Myöskin perävaunun ollessa mukana voidaan useimmissa tapauksissa käyttää ainoastaan ilma- tai käsijarrua; sähköjarrua vain hätätilassa.¹⁾ Virta on yleensä katkaistava niin hyvissä ajoin ennen saapumista pysäkillle, kaarteeseen tai vaihteeseen, että nopeus itsestään vähenee, jolloin vain vähäinen jarrutus on tarpeen vaunun pysäyttämiseksi. Näinollen riittää sanotuissa tapauksissa käyttää ainoastaan ilma- tai käsijarrua.

3. Vaunujen pysäyttämiseksi perävaunun ollessa mukana ja ajettaessa myötämäkeä on sähköjarrua aina²⁾ käytettävä.³⁾

4. Kuljettaja ei saa milloinkaan päästää vaunua myötämässä liikkumaan kovin nopeasti sitten vähentääkseen vauhtia yhtäkkiä jarruttaen. Vaunu voi helposti saada niin suuren nopeuden, ettei kuljettaja enää hallitse sitä, jolloin mitkään jarrut eivät ole riittävän voimakkaita, erittäinkin liukkailla kiskoilla. Nopeutta on jo mäen alussa niin järjesteltävä, että kuljettaja voi täydelleen hallita vaunua, mikä tapahtuu siten, että hän ensi sijassa sekä hyvissä ajoin ja hätäilemättä käyttää ilma- tai käsijarrua.

5. Tullakseen vakuutetuksi siitä, että sähköjarru on kunnossa, tulee kuljettajan koettaa sitä seuraavissa tapauksissa:

1) niin pian kuin mahdollista vaunuhallista lähdettyä;

2) ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa vaihdon jälkeen, esim. pysäkillle tullessa tai myötämässä;

1) Kts. 23 §, alahuomautus 1).

2) ensin.

3) Koskee etenkin vaunuja, joissa ei ole ilmajarrua.

3) heti kun perävaunu on yhdistetty.

6. Jarruja on käytettävä siten, etteivät pyörät lukkoutu, riippumatta siitä, käytetäänkö yhtä tai useampaa jarrua samanaikaisesti.

Hätäjarrutus.¹⁾

1. Jos hätämerkki (useita peräkkäin seuraavia kelolomerkkejä tai vihellyksiä) annetaan, tai vaunu muuten vaaran uhatessa on nopeasti pysäytettävä, tulee tavallisesti menetellä seuraavalla tavalla:

Virtakampi viedään 3 jarrutusasennolle ja samalla jarrutetaan ilma- tai käsijarrulla, ei kuitenkaan niin äkisti, että pyörät lukkoutuvat. Kun sähköjarru on alkanut toimia, viedään kampi asennolta asennolle viimeiseen asentoon saakka, jossa se pidetään siksi, kunnes juna on pysähtynyt, jolloin ilma- tai käsijarru kiinnitetään, jottei vaunu liikkuisi.

2. Hiekoituslaitetta on samalla käytettävä luistamisen estämiseksi.

3. Jarruttaminen tapahtuu mikäli mahdollista seuraavasti:

kolmas jarrutusasento	= kolme
hiekoitus	= hiekkaa
jarru kiinni	= jarru
viimeinen jarrutusasento	= loppu

Tällä tavoin saadaan vaunu lyhimmällä matkalla pysäytetyksi.

4. Perävaunun rahastajan antaessa hätämerkin pitää kuljettajan heti pysäyttää, vaikkei moottorivaunun rahastaja olisikaan ehtinyt toistaa merkkiä.

5. Tärkeää on, että kuljettaja vaaran uhatessa pysyy tyynenä ja säilyttää mielenmalttinsa sekä hoitaa jarruja annettujen määräysten mukaisesti.²⁾

1) Menettely yhteenajon sattuessa, kts. rah.ohjesääntö 26 § ja lp.pvk. N:o 43/1952, kohtaa III:5b.

2) Menettely tapaturman sattuessa, kts. rah.ohjesäännön 30 §. Tapaturmien ilmoittaminen, kts.pvk. N:o 14/1948. Hätäpuhelimien käyttäminen, kts. lp.pvk.N:o 91 ja N:o 165/1952.

6. Jos vastamäessä käsi- tai ilmajarrulla jarrutettaessa tämä ei jostakin syystä toimisi, vaan vau- nu alkaisi liikkua taaksepäin, tulee kuljettajan heti asettaa suunnanvaihtokahva peruuttamisasentoon sekä jarruttaa sähköjarrulla. Virtakampi on tällöin vietävä viipymättä viimeiselle jarrutusasennolle ja pidet- tävä siellä. Samalla on jarrua kiristettävä koska se myöhemmin voi itsestään alkaa jälleen toimia.

26 §.

Hiekoittaminen.

1. - - - Pysäytettäessä on luistamisen estäminen erittäinkin kostealla ja huurteisella säällä¹⁾ tär- keää. Se tapahtuu hiekoittamalla kiskoja ja tulee kuljettajan tarpeen vaatiessa hyvissä ajoin käyttää hiekoituslaitetta.²⁾

27 §.

Hiekoituslaitteet.

1. - - - Hiekkalaatikat ovat vaunun istuinten al- la.

2. Kuljettajan tulee jokaisella päätepysäkillä katsoa, että laatikoissa on hiekkaa, etteivät putket ole tukossa sekä että läppä sulkeutuu tiiviisti niin ettei hiekka valu maahan.

3. Kuljettaja on vastuussa siitä, että laatikois- sa aina on kuivaa hiekkaa.³⁾

28 §.

Vaunujen etäisyys toisistaan.

1. Saman linjan samaan suuntaan kulkevat vaunut ei- vät liikkeellä ollessaan saa tulla toisiaan 100 met- riä⁴⁾ lähemmäksi. Eri linjojen samalla raitiolla kul- kevat vaunut eivät saa tulla⁵⁾ lähemmäs kuin 50 met- rin päähän toisistaan.

1) sekä kun raitiolla on pudonneita lehtiä.

2) ei kuitenkaan vaihteissa eikä pakkassäällä lumipyryn aika- na, paitsi hätätilassa.

3) Hiekkasäkkien säilyttäminen vaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 29/1950.

4) Nvkyään 200 m., kts. lp.pvk. N:o 36/1951.

5) liikkeellä ollessaan

2. Jäljessä tulevan vaunun kuljettaja vastaa sa- nottujen etäisyyksien pysyttämisestä.

3. - - - Pysäkeille on ajettava erittäin varovai- sesti, jos siellä on ennestään vaunu.

4. Kuljettajan tulee mikäli mahdollista hiljentää vauhtia, jotta edellinen vaunu ehtii poistua pysäkil- tä ennen seuraavan vaunun tuloa sinne.¹⁾

29 §.

Menettely liikennehäiriöiden sattuessa. 2)

1. Jos useampia vaunuja on jostain syystä kerään- tynyt yhteen paikkaan, ei kaikkia vaunuja saa yhtai- kaa panna käyntiin, vaan täytyy jäljessä olevan vau- nun aina odottaa niin kauan, että edellinen on ajanut noin 30 metriä eli osapuilleen 1/3 minuutin ajan³⁾.

2. Jos nimittäin kaikki vaunut lähtisivät yhtai- kaa liikkeelle, tarvittaisiin virtaa niin paljon, et- tä voima-aseman varolaitteet ehkä alkaisivat toimia, josta seuraisi ilmajohdon virrattomuus ja niinollen uusi liikennehäiriö.

3. Tällaisten liikennehäiriöiden jälkeen ei ensi minuuttien aikana saa milloinkaan käyttää korkeampaa kuin 5:ttä virtakamman asentoa (amerikkalaisissa vau- nuissa 4:ttä).^{4) - 5)}

30 §.

Toisen vaunun sivuuttaminen ja ajaminen toisten rai- tioiden yli.

1. Vaihteissa, joissa eri linjat yhtyvät tai er- kanevat, sekä risteyksissä on yhteenajon vaara san- gen suuri.

1) mikäli pysäkillä ei ole useampia kuin yksi pysähdyspaikka merkittynä.

2) Liik.häiriöiden ilmoittaminen ja torjunta, kts. lp.pvk. N:o 43, N:o 71 ja N:o 83/1952.

3) Kts. myös lp.pvk. N:o 8, N:o 35 ja N:o 191/1951.

4) eli alemmaa ajoasentoa.

5) Menettely yhteenajon sattuessa, kts. rah.ohjes. 26 § ja lp.pvk. N:o 43/1952 kohtaa IV.

2. Kuljettajan tulee sentähden tarkkaan noudattaa annettuja määräyksiä eri vaunujen etuajo-oikeudesta tällaisissa paikoissa.

3. Etuajo-oikeus on vaunulla joka tulee oikealta puolen.¹⁾

4. Poikkeus tästä säännöstä tehdään vain erikseen annettujen määräysten perusteella jonkin paikan suhteen.²⁾

5. Paikkoihin, joita vaunu jostakin syystä ei voi aina esteettömästi sivuuttaa (kadunristeykset, yksinkertainen raitio), on asetettu merkinantajia tai itse-toimivia merkinantolaitteita.³⁾ Merkit annetaan punaisilla tai vihreillä lipuilla, levyillä tai lamputilla,⁴⁾ jolloin

punainen merkitsee "pysähdy"
vihreä " " "tie vapaa".

31 §.

Virroittaja.

1. Kuljettajan tulee huolehtia siitä, että virroittaja on hyvässä kunnossa - - -.⁵⁾ - ⁶⁾

2. Virroittajan kiskossa - - - ei saa olla uria tai lovia, joihin ilmajohto voisi tarttua - - -.

3. - - - ⁷⁾

- 1) Uuden liikennejärjestyssäännön voimaantuleminen, kts. lp. pvk. N:o 145/1950.
- 2) Etuajo-oikeuden käyttämisestä, kts. pvk. N:o 26/1949. Poikkeavat etuajo-oikeudet, kts. lp.pvk. N:o 196/1951. Kuljettajajille on jaettu taulukko, joka osoittaa kulloinkin voimassaolevat poikkeavat etuajo-oikeudet. Liikenteenohjausvalot Mannerheimintien ja Simonkadun risteyksessä, kts. lp.pvk. N:o 84/1952.
- 3) Liikenteenohjausvalojen vikailmoitukset ym. kts. lp.pvk. N:o 132/1952. Ylioppilastalon merkinantolaitteet, kts. lp. pvk. N:o 213/1951
- 4) Varovaisuus toimenpiteet halliin tai hallista ajettaessa, kts. pvk. N:o 103/1947.
- 5) Virroittajahihnan hoitaminen, kts. pvk. N:o 5/1934.
- 6) Virroittajan alasetäminen lämpöpattereita kytkettäessä ja sulakkeita vaihdettaessa, kts. lp.pvk. N:o 1/1950.
- 7) Virroittajan päästämisen ilmajohtoa vastaan liian voimakkaasti voi aikaansaada vahinkoa.

32 §.

Peruuttaminen.

1. Kun vaunua jostakin syystä on ajettava 1 metriä pitemmän matkan taaksepäin - - - 1)

2. Kun vaunu liikkuu katuliikenteen vastaiseen suuntaan, on mitä suurinta varovaisuutta noudatettava.²⁾

3. Jollei vaunua ole peruutettava 1 metriä pitempää matkaa - - -, saa - - - vaunua peruuttaa sittenkuin rahastaja on saanut tästä ilmoituksen, - - - mutta virtakampea ei saa tällöin viedä muuhun kuin ensimmäiseen asentoon.³⁾ Vaunua ei saa panna liikkeelle ennenkuin rahastaja on antanut merkin, jolloin hän vastaa siitä, että tie taaksepäin on vapaa - - -.

4. Jos moottorivaunua yhdessä perävaunun kanssa täytyy peruuttaa, vastaa perävaunun rahastaja siitä, että tie on vapaa.

33 §.

Sulakkeet.

1. Pääsulakkeiden tarkoitus on suojella moottoreita, sähkölaitteita ja johtoja liian voimakkaalta virralta. Tämä polttaa sulakkeet, jolloin virta katkeaa moottoriin menevistä johdoista.

2. Syynä liian voimakkaaseen virtaan voi olla:
- ettei liikkeelle lähdettäessä ole - - - jarrua avattu,
- että virta lasketaan moottoriin hyvin äkkiä, varsinkin vastamäissä y.m.

3. Sulakkeiden sulamisen huomaa kuljettaja siitä, ettei virtaa tule moottoreihin, jolloin vaunu pysähtyy. Hänen tulee silloin heti asettaa virtakampi O:lle ja kiinnittää - - - jarru sekä asettaa suunnanvaihtokahva O:lle ja poistaa palanut sulake.⁴⁾

- 1) Peruuttamisesta yleensä, kts. lp.pvk. N:o 60/1951, kohtaa 6.
- 2) Varovaisuustoimenpiteistä halliin ja hallista ajettaessa, kts. pvk. N:o 103/1947.
- 3) ja vain siksi ajaksi, joka on tarpeen vaunun siirtämiseksi halutun matkan.
- 4) Palaneiden sulakkeiden talteenottaminen, kts. pvk. N:o 153/1945.

4. Kun virroittaja on vedetty alas ilmajohdosta, on vanhan sulakkeen kaikki osat poistettava ja uusi pantava sijaan.¹⁾ Varmusruuvit on kiinnitettävä hyvin kosketuksen takia. Jos pääsulake sulaisi tämänkin jälkeen, on I. moottori kytkettävä pois, jos sulaminen on tapahtunut 5:llä tai alemmalla asennolla, II. moottori taas, jos sulaminen on sattunut korkeammalla asennolla. Jos sulake sulaa tämänkin jälkeen, on virroittaja vedettävä alas ja vaunu vaihdettava toiseen. Jos sulake sulaa vuorotellen itsetoimivan virrankatkaisijan lyödessä alas, on vika koetettava korjata kytkemällä toinen moottori pois. Ellei tämä auttaisi, on meneteltävä siten kuin edellä on sanottu, minkä jälkeen seuraavan vaunun tulee varovasti työntää viallinen vaunu lähimpään halliin.

5. Muista pienemmistä sulakkeista on kaksi moottorivaunun valaistusta varten, yksi kumpaakin sarjaa varten, sekä yksi perävaunun valaistusta varten. Sitäpaitsi on 2 sulaketta sähkölämmitystä varten sekä umpivaunuissa 1 sulake ilmapumpun moottoria varten.

34 §.

Viallisen vaunun kuljettaminen halliin.

1. Viallinen vaunu viedään halliin joko toisen vaunun hinaamana tai seuraavan vaunun työntämänä.

2. Molemmissa tapauksissa tulee viallisen vaunun kuljettajan pysyä paikallaan etusillalla sekä hyvässä ajoin antaa 15 §:ssä mainitut merkit, jotka mahdollisesti mukana olevan rahastajan tulee toistaa. Työntävää vaunua ei kuitenkaan saa pysähdyspaikalta panna uudestaan liikkeelle ennenkuin sekä ajokelpoisen vaunun rahastaja että viallisen vaunun rahastaja tai kuljettaja ovat antaneet lähtömerkin.

3. Linjalla liikenteestä poistetun moottorivaunun virroittaja on aina vedettävä alas - - -.

4. Moottorivaunun - - - päävirrankatkaisijan tulee olla auki.

1) Sulakkeiden vaihtaminen, kts. lp.pvk. N:o 1/1950.

35 §.

Päävirrankatkaisijat.

1. Moottorivaunun pääjohdossa on - - - itsetoimiva¹⁾ virrankatkaisija, joka aukeaa katkaisten virran, jos se jostakin syystä on liian vahva, esim. liian nopean käyntiinpanon takia. - - - Virrankatkaisijan tulee olla kiinni, jotta virtaa tulisi kytkinlaitteeseen. Jos virrankatkaisija katkaisee virran, tulee kuljettajan heti asettaa virtakampi 0:lle, jarruttaa - - - sekä - - - sulkea virrankatkaisija. Jos se vaunua pantaessa käyntiin uudestaan aukeaa pari kolme kertaa, vaikkei virtakampea ole käytetty varomattomasti eikä vaunu ole kaarteessa tai vastamäessä, on vaunu luultavasti vioittunut, minkä takia se on viipymättä vaihdettava toiseen (katso 34 §).

2. Päävirrankatkaisijan aukaiseminen ja sulkeminen on tehtävä käsin, eikä siinä saa käyttää mitään metalli- tai muita kovia esineitä.

3. Umpivaunuissa, jotka on varustettu ilmajarruilla, on vaunun toisessa päässä itsetoimiva laite ilmapumpunmoottoria varten.

36 §.

Menettely ilmajohdon ollessa virraton.²⁾

1. Jos vaunu virtakampea ensimmäiselle tai korkeintaan toiselle asennolle viettäessä ei lähtisi liikkeelle, tulee kuljettajan heti viedä virtakampi ja suunnanvaihtokahva 0:lle sekä sytyttämällä valaistus koettaa, onko virtaa johdossa. Elleivät lamput pala, on johto luultavasti ilman virtaa. Tällöin on lamput pidettävä yhdistettyinä, jotta kuljettaja voisi huomata, milloin virtaa tulee. Voi olla mahdollista, että virtaa on johdossa, mutta että se on huurteinen tai että kiskoilla on likaa tai lunta, mikä estää virran pääsyn moottoreihin.

2. Jolleivät lamput pala, tulee kuljettajan rahastajan avustamana liikuttamalla virroittajaa sekä aikaansaamalla paremman yhteyden pyörien ja kiskojen välille ottaa selko siitä, johtuuko vika vastamainituista seikoista.

1) pää-

2) Vrt. myös lp.pvk. N:o 35/1951.

3. Kun virtaa jälleen saadaan, tulee kuljettajan odottaa hiukan ennenkuin panee vaunun liikkeelle, sillä jos vika on ollut voima-asemalla, viipyy vähän aikaa ennenkuin sen koneet ovat täydessä käynnissä.

4. Tällaisessa tapauksessa ei kuljettaja eikä rahastaja saa sulkea linjavirrrankatkaisijaa, jollei esimies ole antanut sellaista määräystä. Linjalla voidaan niritäin työskennellä vaunun henkilökunnan tietämättä ja virrrankatkaisijan sulkeminen voi aiheuttaa aavistamattomia onnettomuuksia.

37 §.

Moottoreiden viat.

1. Jos kuljettaja huomaa vian jommassakummassa moottorissa, on se kytkettävä pois, mikä tapahtuu siten, että sittenkuin päävirrrankatkaisija on aukaistu ja virroittaja vedetty alas, kytkinlaite avataan ja viallisen moottorin virrrankatkaisija kytketään pois.

2. Vaunu kulkee tämän jälkeen vain yhdellä moottorilla siksi kunnes se voidaan vaihtaa toiseen. Yhdellä moottorilla ajettaessa ei virtakampea saa eikä voi viedä 5:tä¹⁾ asentoa pitemmälle. Kammen siirtämisen tulee tapahtua tavallista hitaammin.

38 §.

Vaunun muut viat.

1. Jos kuljettaja huomaa jonkin vian vaunussa, kuten loksutusta laakereissa, - - - laakerien kuumenemisen tai että vaunun kulku on raskasta taikka muuta sellaista, tulee hänen siitä heti ilmoittaa lähimmälle - - -²⁾.

2. Jos vaunussa on ilmajarru, tulee kuljettajan tarkata ilmapumpunmoottorin käyntiä³⁾ sekä, havaitessaan jotain tavallisuudesta poikkeavaa, tehdä siitä ilmoitus.

1) = alemmaa ajoasentoa.

2) asema- tai hallitarkastajalle.

3) varsinkin vastavaihteeseen ajaessaan, koska se saattaa kääntää vaihteen.

39 §.

Lämmityslaitteet.¹⁾⁻⁴⁾

1. Kylmänä vuodenaikana, jolloin lämmityslaitteet toimivat, tulee kuljettajan huolehtia siitä, että laitteet ovat kunnossa. Vian ilmaantuessa on⁵⁾ sulake hyvissä ajoin poistettava sekä ilmoitus tehtävä⁶⁾ -

40 §.

Kiskoilta suistuminen.

1. Jos moottorivaunu suistuu kiskoilta, on se mikäli mahdollista pysäytettävä ennenkuin kaikki neljä pyörää ovat kiskoilta poissa. Jos näin kuitenkin jo on tapahtunut, tulee kuljettajan heti pyytää apua lähimmältä tarkastusasemalta tai hallista.⁷⁾ Jos ainoastaan toinen pyöräpari on suistunut kiskoilta, tulee kuljettajan koettaa saada vaunu takaisin kiskoille peruuttamalla.⁸⁾ - - -

41 §.

Olo päätepysäkillä.

1. Vaunun tultua päätepysäkille on kuljettajan pantava moottorivaunu kuntoon seuraavaa ajokierrosta varten muun muassa kääntämällä kilvet osoittamaan uutta ajosuuntaa.⁹⁾

2. Päätepysäkillä olon aikana tulee kuljettajan tarkastaa laakerit, virroittaja, jarrut y.m.

3. Jos umpivaunun kuljettaja poistuu vaunusta, on ovi suljettava.

1) Lämpöpattereiden kytkeminen, kts. lp.pvk. N:o 1/1950.

2) Lämmityksen käyttö raitiovaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 131/1952.

3) Lämmityksen rajoittaminen, kts. lp.pvk. N:o 35/1951 ja lp.pvk. N:o 191/1951.

4) Lämpökytkimien palauttaminen, kts. pvk. N:o 11/1946.

5) Lämpökytkin ja tarpeen vaatiessa lämpö-

6) asema- tai hallitarkastajalle.

7) Nykyään radiokeskukseen, kts. lp.pvk. N:o 71/1952.

8) Peruuttamisesta, kts. tämän ohjesäännön 32 § ja lp.pvk. N:o 60/1951 kohtaa 6.

9) Kilpien hoitaminen raitiovaunuissa, kts. lp.pvk. N:o 4/1951.

4. Kuljettaja ja rahastaja eivät milloinkaan saa yht' aikaa poistua moottoriavunusta.¹⁾)

5. Kuljettajan tulee aina, ennenkuin hän lähtee etusillalta, aukaista päävirrankatkaisija ja ottaa mukaansa suunnanvaihtokahva²⁾. Hän saa vain hätätilassa poistua vaunusta, kuten luonnollisen tarpeen tähden.

42 §.

Tulo vaunuhalliin.

1. Vaunuhalliin on ajettava erittäin varovasti.^{3),4)}

2. Kun vaunu on tullut paikalleen hallissa, - - - otetaan suunnanvaihtokahva pois ja asetetaan sitä varten määrätylle paikalle, minkä jälkeen molemmat päävirrankatkaisijat aukaistaan ja virroittaja vedetään alas.⁵⁾

3. Vaunussa virantoimituksen aikana päivän kulussa huomaamansa viat tulee kuljettajan merkitä vaunussa olevaan raporttikirjaan⁶⁾ uhalla, että vastuu mahdollisista vioista kohtaa häntä itseään.⁷⁾

43 §.

(Kuten rahastajanohjesäännön 32 §).

JOHTOKUNTA.

- 1) Ilkivallanteiden estäminen, kts. pvk. N:o 68/1943 ja lp.pvk. N:o 13/1951.
- 2) asetettuaan sen sitä ennen O:lle.
- 3) Halliin ajaminen, kts. pvk. N:o 103/1947 ja lp.pvk. N:o 60/1951.
- 4) Poistuminen vaunusta ennen halliinajoa, kts. pvk. N:o 19/1948.
- 5) Vaunun ovien aukijättäminen kylmänä vuodenaikana hallin-ajon jälkeen, kts. pvk. N:o 1/1948.
- 6) Ilmoitetaan nykyään huoltomestarille tai tarkastajalle.
- 7) Uudet raitioyhteydet Töölön vaunuhallin luona, kts. lp.pvk. N:o 90/1952.

OHJESÄÄNTÖJÄ JA MÄÄRÄYKSIÄ

Helsingin kaupungin liikennelaitoksen linja- ja johdinautokuljettajille.

(Lyhennys A.K.O.)

Paitsi viranomaisten linja- ja johdinautoliikennettä varten antamia järjestyssääntöjä tulee kuljettajan tarkoin noudattaa seuraavia erikoismääräyksiä:

1 §.

Velvollisuuksia päällystödä kohtaan.
(Kuten rahastajanohjesäännön 1 §.)

2 §.

Tervehtiminen.

(Kuten raitiovaunukuljettajan ohjesäännön 2 §.)

3 §.

Asunto.

(Kuten rahastajanohjesäännön 3 §.)

4 §.

Virkapuvun hoitaminen.

(Kuten rahastajanohjesäännön 4 §.)¹⁾

5 §.

Virkaa koskevat määräykset.

1. Kuljettajan tulee tarkoin tuntea virkaansa koskevat määräykset.

2. (Kuten rahastajanohjesäännön 5 § kohta 2.)

1) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 50/1952.

6 §.

Tupakan poltto.¹⁾

(Kuten rahastajanohjesäännön 9 §.)

7 §.

Työvuoron vaihto. Virkaloma.

(Kuten rahastajanohjesäännön 8 §.)

8 §.

*Yleiset velvollisuudet: Sairaus. Myöhästyminen viran-
toimituksesta. Vaihto.²⁾*

(Kuten raitiovaununkuljettajan ohjesäännön 8 §.)

9 §.

Aikataulut. Kello.

(Kuten raitiovaununkuljettajan ohjesäännön 9 §.)

10 §.

Vaunun vahingoittaminen.³⁾

(Kuten raitiovaununrahastajan ohjesäännön 29 §.)

11 §.

Vaunun vastaanottaminen.

1. Kuten raitiovaununkuljettajan ohjesäännön 12 §.
kohta 1.

2. Tämän takia täytyy kuljettajan saapua vaunuhal-
liin hyvissä ajoin voidakseen tarkistaa, että vaunu
on ajokunnossa, jolloin hänen tulee todeta:

- a) että ohjauslaitteet ovat kunnossa
- b) että jarrut toimivat moitteettomasti
- c) että merkinantolaitteet ovat kunnossa
- d) että valaistuslaitteet ovat kunnossa
- e) että öljyä on kääpikammiossa ja vettä jäähdyt-
täjässä

f) että renkaissa on normaali-ilmapaine

g) ettei vaurioita (naarmuja, lommoja y.m.) ole
lähinnä edellisen tarkastuksen jälkeen tullut vaunun
sisä- ja ulko-osiin

h) että työkaluja ja lisätarpeita löytyy luettelon
mukaan.

1) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 8/1952.

2) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 141/1950 - Uusi linjalliselähtötapa
Vallilan autohallista.

3) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 5/1934 - Virreittäjänhinnan hoita-
minen ja N:o 6/1951 - Auton jäähdytysveden lämpötila.

3. Kuljettaja on vastuussa siitä, että vaunu ulos-
ajettaessa on määräystenmukaisessa kunnossa, ja on
hänen, jos jokin vika löytyy siitä heti ilmoitettava
halliesimiehelle.

12 §.

Ajaminen.¹⁾

1. Vaunun liikkeellepano ja pysäyttäminen tulee
aina tapahtua ilman nykäyksiä, mahdollisimman joustas-
vasti ja pehmeästi. Käänteissä ja kuoppaisilla teillä
on aina ajettava niin, että vaunu ei pääse kallistu-
maan eikä muuten heittelehtimään ja että vaunu ei va-
hingoitu.²⁾

2. Vaunu on aina pantava liikkeelle pienimmällä
vaihteella aloittaen, paitsi niissä tapauksissa, jol-
loin toisin määrätään.

3. N.s. vapaalla ajaminen (ilman vaihteita alamäes-
sä) on ankarasti kielletty.

4. Pysäkeille tullessa on ajettava käytävän reu-
nan viereen niin, että matkustajat voivat helposti
astua vaunusta käytävälle ja päinvastoin.

5. Pysäkeillä ja kadunkulmissa on kuljettajan tar-
koin varottava, etteivät pyöränrenkaat eivätkä muut
vaunun osat satu käytävän reunaan tai korokkeeseen.³⁾

6. Vaunun kulkiessa tulee kuljettajan kiinnittää
kaiken huomionsa toimeensa,⁴⁾ eikä hän saa vaunun
liikkuessa puhella kenenkään kanssa.

7. Hänen pitää tarkata yksinomaan edessä olevaa
linjaa ja mitä sillä tapahtuu sekä aina hallita vau-
nua siten, että hän milloin tahansa voi pysäyttää sen.

1) Kts. lisäksi pvk. N:o 72/1945 kohdat 1-4. Vaunun säästä-
minen, Lo.Pm. N:o 1/1950 ja lp.pvk. N:o 27/1950 - Kuljetta-
jan hoidettava etuoven sulkeminen.

2) Ajo- ohjeiden noudattaminen autolla ajattaessa, kts. lp.pvk.
N:o 98/1949 ja 67/1952. Vanhojen vaunujen ajaminen, kts.
lp.pvk. N:o 120/1952.

3) Koululasten mukaanottaminen Kulosaaresta, kts. lp.pvk. N:o
11/1952.

4) Liikenteen ohjaaminen, kts. lp.pvk. N:o 71/1952. Liiken-
teen ohjausvalojen vikailmoitukset ym. kts. lp.pvk. N:o
132/1952.

On parempi pysähtyä jonkun kerran tarpeettomasti kuin saattaa matkustajat vaaraan sekä aikaansaada vaunun mahdollinen vahingoittuminen.¹⁾

8. Kuljettajan on valvottava, että ajettaessa kulutetaan mahdollisimman vähän polttoainetta.²⁾

Merkit.³⁾

13 §.

1. Kuljettajan tulee antaa äänimerkki silloin kun on syytä varoa yhteentörmäystä tai onnettomuutta.

2. Kuljettajan tulee tarkoin huomioida liikennepoliisin antamat merkit erittäinkin kadunkulmissa.

3. (Katso raitiovaununkuljettajan ohjesäännön 15 § 6 kohtaa.)

Ajonopeus.⁴⁾

14 §.

1. Katso päiväkäskyjä N:o 117 ja 155/1950-ohjeita aikataulujen noudattamisesta.

2. Jos kuljettaja liikennehäiriön tai jonkun muun syyn takia ei voi noudattaa aikataulua ei hän kuitenkaan saa ylittää määrättyä nopeutta, sillä yleinen liikennevarmuus on aina asetettava ensi sijalle. Hänen tulee rauhallisella ja tasaisella ajolla sekä su-pistamalla seisahdusaikoja päätte - - - ja⁵⁾ pysäkeillä koettaa saavuttaa aikataulussa määrätty aika.⁶⁾

3. Jos liikennehäiriö on sellainen, ettei vaunu voi päästä perille, on kuljettaja velvollinen ajamaan lähinnä olevia katuja jatkaakseen sieltä oikealle linjalle.

1) Syksyn tultua huomioonotettavia seikkoja, kts. lp.pvk. N:o 186/1951 ja 137/1952.

2) Sähkön säästäminen, kts. lp.pvk. N:o 190/1952.

3) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 151/1951 - Menettely sairas-, poliisi- tai paloauton saapuessa, sekä lp.pvk. N:o 218/1951. Pysäyttämismerkit vaunuissa.

4) Rautatieylikäytävillä on ajettava erittäin varovasti ja korkeintaan 25 km tuntinopeudella. Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 79/1950 - Ajonopeus Lauttasaaren sillalla.

5) muilla. Häiriöiden torjunta, kts. lp.pvk:jä N:o 43, 71 ja 83/1952. Hätäpuhelimien käyttäminen, kts. lp.pvk:jä N:o 91 ja 165/1952.

6) Kts. Lo.Pm. 1/1950 kohdat 10-15 ajonopeudesta ja aikataulun noudattamisesta.

15 §.

Ajaminen kadunristeyksissä y.m.

1. Erittäin varovasti on ajettava kaarteissa, risteyksissä ja poikkikatuja sivuutettaessa, sekä muualakin missä äkillinen este voi ilmaantua. Liukkaan kelin aikana on noudatettava äärimmäistä varovaisuutta; vältettävä jarruttamista kaarteissa, käytettävä sopivan pientä vaihdetta ajettaessa liukasta alamäkeä j.n.e.¹⁾

16 §.

Pysäkit.

(Kuten raitiovaununkuljettajan ohjesäännön 20 § kohdat 1-5 ja 7.)²⁾

17 §.

Jarrujen käyttäminen.

1. Jarruja tulee käyttää annettujen määräyksien mukaan.

2. Vauhtia hiljennettäessä, pysäkeille tultaessa j.n.e. on jarrutettava moottorilla ja vasta pysäytettäessä käytettävä jarruja ja kytkintä.

18 §.

Yhteenajo.

Yhteenajon sattuessa muiden ajoneuvojen kanssa tulee kuljettajan yhteistoiminnassa rahastajan kanssa merkitä muistiin ajoneuvon³⁾ numero tai toiminimeä osoittava kilpi sekä vähintään kahden saapuvilla olevan luotettavan todistajan nimet ja osoitteet. Lisäksi on yhteenajosta tehtävä merkintä - - yhteenajolomakkeeseen ja viimeistään seuraavana päivänä suullinen selostus konttoriin.

1) Liikenteenohjausvalot Mannerheimintien ja Simonkadun risteyksessä, kts. lp.pvk. N:o 84/1952. Liikenteenohjausvalojen vikailmoitukset, kts. lp.pvk. N:o 132/1952.

2) Kts. lp.pvk. N:o 67/1952.

3) rekisteri-

19 §.

Liikenteen keskeytykset. 1)

Keskeytyksien sattuessa liikenteessä tulee kuljettajan keskeytyksien laadusta riippumatta viipymättä ilmoittaa asiasta puhelimella lähimmälle esimiehelle.

20 §.

Olo pääteasemalla. 2)

1. Pääteasemalla olon aikana, jos on aikaa, tulee kuljettajan tarkastaa vaunu.

2. (Kuten raitiov.kulj. ohjesäännön 41 § kohta 4)³⁾

21 §.

Tulo vaunuhalliin.

1. Vaunuhalliin on ajettava erittäin varovasti ja määrättyjä ajoreittejä.

2. (Kuten raitiov.kulj. ohjesäännön 42 § kohta 3.)

22 §.

Rangaistusmääräyksiä.

(Kuten rahastajan ohjesäännön 32 §, paitsi kohta a).

- 1) Lähemmät ohjeet, kts. pvk. 49/1949 sekä lp.pvk. N:o 43/1952 kohta III, N:o 71 ja 83/1952. Hätäpuhelimien käyttäminen, kts. lp.pvk. N:o 91/1952 ja N:o 165/1952.
- 2) Kts. lisäksi lp.pvk. N:o 18/1948 ja 13/1951 - Moottorin pysäyttäminen pääteasemalla ja lp.pvk. N:o 13/1951 - Vaunujen vartiointin järjestäminen päätepysäkeillä. Teknillisten puutteellisuuden ilmoittaminen, kts. lp.pvk. N:o 165/1952.
- 3) Lämmityslaitteiden käyttö johdinautoissa, kts. lp.pvk. N:o 18/1950 ja 186/1951.
- 4) Munkkisaaren hallin käytäntöön ottaminen, kts. lp.pvk. N:o 81/1949.

OTE JÄRJESTYSSÄÄNNÖISTÄ

Liikennelaitoksen luku- ja kokoussaleja varten.

- 1) Pääsy lukusaliin on ainoastaan laitoksen palveluksessa olevalla henkilöllä tahi tämän perheen jäsenellä.
- 2) Salissa kävijäin on noudatettava siivoa käyttäytymistä, hyvää järjestystä ja tarpeellista varovaisuutta.
- 3) Sanomalehtiä, aikakauskirjoja ja kirjoja ei ilman erityistä lupaa saa viedä pois.
- 4) Laitoksen omaisuudelle koituneesta vahingosta vastaa se, joka on vahingon aiheuttanut.
- 5) Kokouksia ja juhlia varten luovutetaan sali, siten kun sitä koskeva anomus on tehty isännöitsijälle - - - 1)
- 6) Juopunut henkilö ei pääse laitoksen yleisiin huoneistoihin, joihin ei myöskään saa tuoda väkijuomia eikä nauttia niitä.
- 7) Kokoukseen tai juhlaan osaaottavan tulee ehdottomasti noudattaa näitä määräyksiä sekä niitä osoituksia, joita yksityistapauksissa läsnäolevat - - kutakin kertaa varten valitut järjestysmiehet antavat.
- 8) Kohdissa 6) ja 7) olevia määräyksiä vastaan tehdyt rikkomukset rangaistaan siten kuin ne olisivat tapahtuneet virantoimituksessa.

1) mikäli se on vapaana.

Haldisin, lauramargin

Helsingin kaupungin
 painatus- ja hankintatoimisto

1. The first step in the process of the investigation is to identify the problem or issue that needs to be addressed. This involves gathering information about the situation and determining the scope of the investigation.

